

AS FARMI PIIMATÖÖSTUS

2023. aasta auditeeritud majandusaasta aruanne

Aruandeperioodi algus	1. jaanuar 2023
Aruandeperioodi lõpp	31. detsember 2023
Äriühingu ärinimi	AS Farmi Piimatööstus
Registrikood	10928619
Aadress	Linda 15, 41536 Jõhvi, Ida-Virumaa, Eesti
Telefon	+372 33 21404
E-post	piim@farmi.ee
Koduleht	www.farmi.ee
Tegevusala	Värske piima töötlemine, rõõsa koore tootmine Juustu- ja kohupiima tootmine Muude piimatoodete tootmine Valmistoitude tootmine (EMTAK 2008 kood 1051)
Audiitor	KPMG Baltics OÜ
Majandusaasta aruandele lisatud dokumendid	Sõltumatu audiitori aruanne Kasumi jaotamise ettepanek

SISUKORD

TEGEVUSARUANNE	3
RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANNE	12
FINANTSSEISUNDI ARUANNE	12
KOONDKASUMIARUANNE	13
OMAKAPITALI MUUTUSTE ARUANNE	14
RAHAVOOGUDE ARUANNE	15
RAAMATUPIDAMISE ARUANDE LISAD	16
1. Üldised andmed	16
2. Uued standardid, tõlgendused ja nende muudatused	16
3. Olulised arvestuspõhimõtted	17
4. Kriitilise tähtsusega raamatupidamisotsused, peamised ebakindluse allikad ja finantsriskid	24
5. Materiaalne põhivara	32
6. Immateriaalne põhivara	33
7. Varud	34
8. Nõuded ja ettemaksed	34
9. Raha ja raha ekvivalendid	35
10. Aktsiakapital	35
11. Laenukohustused	36
12. Võlad ja ettemaksed	37
13. Maksud	37
14. Tulu kliendilepingutest	38
15. Müüdud toodangu kulu	38
16. Turustuskulud	38
17. Üldhalduskulud	39
18. Tööjõukulud	39
19. Finantstulud ja -kulud	39
20. Kommertspandid, hüpoteegid ja tagatised	39
21. Rendilepingud	40
22. Tehingud seotud osapooltega	41
23. Tingimuslikud kohustused	41
24. Bilansipäevajärgsed sündmused	42
25. Tegevuse jätkuvus	42
KASUMI JAOTAMISE ETTEPANEK	43

TEGEVUSARUANNE

Aktsiaselts Farmi Piimatööstus (edaspidi "Farmi Piimatööstus") on piimatoodete ja -brändi arendusettevõtte, mille põhitegevuseks on toorpiima ümbertöötlemine valmistoodanguks ning toodangu turustamine nii sise- kui välisurgudel. Ettevõtte tootmisüksus asub Jõhvis Linda 15.

Farmi Piimatööstuse kogukäive 2023. majandusaastal oli 72,2 miljonit eurot (2022: 66,2 miljonit eurot), millest eksport moodustas 16,1 miljonit eurot ehk 22,2% (2022: 16,1 miljonit eurot ja 24,3%). Meie suurimateks ekspordipartneriteks on jätkuvalt naaberriigid Soome ja Läti, mis moodustavad ekspordiportfellist ligi 95%.

Farmi bränd ja tooted

Farmi Piimatööstuse missiooniks on olla uute traditsioonide looja, valmistades kvaliteetseid piimatooteid Eestimaa piimast Eestimaa inimeste maitse järgi. Farmi Piimatööstuse eesmärgiks on olla eestimaalaste jaoks eelistatuim piimabränd. Brändilubadus „Puhtast loodusest, kohalikest farmidest“ rõhutab meie põhilise tooraine, Eestimaa piima kohalikku päritolu.

Farmi tooteportfelli lipulaevaks on Farmi täispiim ehk muutuva rasvaprotsendiga maapiim, mis on olnud eestimaalaste seas juba aastaid armastatuim joogipiim. Lisaks traditsioonilistele piimatoodetele on Farmi eesmärgiks pakkuda ka uusi huvitavaid tooteid mujalt maailmast. Valikus leidub näiteks Islandi skyr, türklaste airan ja Kreeka stiilis jogurt.

Farmi toodete kvaliteeti on tunnustatud mitmel aastal Eesti Parima Piimatoota ja Parima Toiduaine auhinnaga. Kevadel 2023. aastal võitis Farmi puuviljadest suhkrutega mango tuubijogurt Toiduliidu poolt korraldaval Parima Toiduaine konkursil „Eesti Parim Piimatood 2023“ tiitli. Toode sai märgitud kui tervislikum alternatiiv traditsioonilisel jogurtile. Samuti toote pakendilahendus on kaasaegne ja keskkonnasõbralik ehk valmistatud 100% monomaterjalist.

Farmi uue põlvkonna jogurtid ehk ainult puuviljadest suhkrutega jogurtite sari on võitnud paljude eestlaste südamed. Uus toode võeti tarbijate poolt väga hästi vastu kui uus kaasaegne alternatiiv traditsioonilistele nn „valge suhkruga“ magustatud jogurtitele. Maitse saavutamiseks lisatakse 1,5-2 korda rohkem marjalisandit kui suhkrusisaldusega lisandit. Sügisel lisandusid ainult puuviljadest suhkrutega tooteperekonda ka kohupiimakreemid. Tooted võivad järjest populaarsust just nooremate tarbijate seas, kelle suhkrutarbimist vanemad soovivad vähendada.

Edukaks osutus 2023. aasta suvel lansseeritud Farmi kamajook. Traditsiooniline kamast tehtud petijook, mida on mugav tarbida klaasi valatuna või juua kohe otse pakist. Suvine Farmi kamajook on valmistatud kodumaisest Tartu Milli kamast, mis rahvuslik eesti köögi komponent ja kodumaine väärtuslik supertoit.

Sügisel lasime välja Jeppi kohupiimadesserti uue kaasaegse disainiga. Samaaegselt asendasime Jeppi kohupiimadesserti taimse rasva uue sertifitseeritud palmiõliga ja pakendasime toote jätkusuutlikusse monomaterjalist pakendisse, mis on valmistatud 50% ulatuses taaskasutatud materjalist.

Suvel avalikustasime edukalt uue reklaamkontseptsiooni, mis tutvustab meie piimatootjaid ja toetab brändilubadust „Puhtast loodusest. Kohalikest farmidest“.

2023. aastast alates toetame Eesti parimat talisportlast Kristjan Ilvest. Sel puhul koostöös Suusaliiduga tööme turule Farmi 2 liitri täispiima talvise kuues, et innustada kaasa elama Kristjani saavutustele nii kodumaal Otepää MK etapil kui ka teleülekannetes.

Kantar Emori iga aastase Toidubrändide 2023 edetabelis oli Farmi taaskord top-5 brändi seas. Samuti kasvas Farmi laiem meeldivus ehk tarbijate osakaal, kelle jaoks bränd kuulub viieteistkümne meeldivaima toidubrändi hulka. Vanuse lõikes on Farmi meeldivus kõrgeim 35-49 aastaste segmendis, kus Farmi kerkis esimeseks toidubrändiks. Meeldivus on ka kasvatanud nooremate 25-34 aastaste seas. Samuti on Farmi positsioon paranenud naiste seas. Muust rahvusest elanike seas on Farmi endiselt lemmik piimabränd.

Keskkonnasäästlikkus ja jätkusuutlikkus

Piimatööstusena on meil oluline mõju looduskeskkonnale ja erinevatele sotsiaalsetele aspektidele, samuti toidujulgeolekule ning rahvatervisele. Teisalt sõltub ka meie ettevõtte areng mitme keskkonnavalase ja ühiskondliku kitsaskoha käekäigust nii Eestis kui maailmas tervikuna. Seetõttu näeme võimalust ja tunneme vastutust panustada oma tegevusega neisse teemadesse Eestis ja teistel turgudel, kus me tegutseme. Jätkusuutlikkus ja keskkonnanahoid on kureeritud Farmi Piimatööstuses Nordic Milk OÜ poolt ja sellest lähtuvalt on siin kogu grupi tegevuste ülevaade.

Jätkusuutlikkuse teemad puudutavad Nordic Milk Gruppi kahes suunas:

- meie oma tegevuse mõju keskkonnale, huvirühmadele ja ühiskonnale laiemalt;
- välised tegurid, mis meie ettevõtte tegevust täna ja tulevikus mõjutavad.

Meie eesmärk on vähendada mõlema suunaga seotud riske ja negatiivset mõju ning suurendada oma positiivset mõju ja kasutada ära võimalusi.

Eesmärkide saavutamiseks on seatud rõhuasetus alljärgnevale viiele tegevussuunale:

- tõhustada tootmist ja logistikat;
- tagada jätkusuutlik tarneahel;
- kasutada ringlusesse võetavaid pakendimaterjale;
- pakkuda väiksema keskkonnamõjuga funktsionaalset tootevalikut;
- vähendada toidu raiskamist.

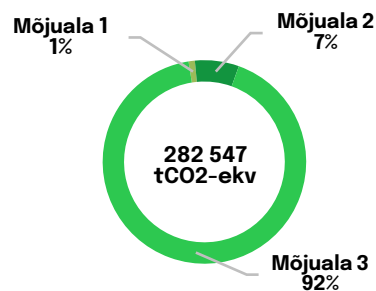
Oleme loonud grupiülese ESG (environmental, social and corporate governance) strateegia, millest otsuseid tehes igal tasandil lähtume. Meeskonnaga ühiselt loodud strateegias oleme pannud paika suuna, kuhu me lähiaastail keskkonna- ja sotsiaalse mõju ning vastutustundliku juhtimise teemades liikuma peaks. Meie strateegilise vaate keskmes on viis fookusvaldkonda ja 14 mõjukohta:

- keskkonnamõju (kliimamõju; toorpiim, ressursikasutus; pakendid, ringmajandus ja jäätmed);
- klient ja turg (toote kvaliteet, toiduohutus; tervislik tootevalik);
- töökeskkond (töösuhted, töötajate tervis, tööohutus);
- ühiskond (rahvatervis, kohalikud kogukonnad, tegevusvaldkonna edendamine ja koostöö);
- juhtimine (vastutustundlik juhtimine; jätkusuutlik tarneahel ja ostupõhimõtted).

Ettevõtte keskkonnamõjud ja jalajälk

Aktsiaselts Farmi Piimatööstus emaettevõtte Nordic Milk OÜ lasi esimese Eesti toidutööstuse grupina hinnata ära oma süsiniku jalajälje. Oleme loonud ettevõttele kliimakava ja eesmärgid ning 2023. aastal saime esimese ettevõttena Eestis ettevõtte kliimaeesmärkidele ka **Science Based Targets** (*suurim omataoline valdkonna- ja teaduspõhine initsiatiiv, kus on töötatud välja teaduspõhine raamistik kliimaeesmärkide seadmisel ja valideerimisel, selleks, et need oleksid kooskõlas Pariisi kliimaleppe ja FIT55 eesmärkidega) kinnituse.

Meie eesmärgid aastaks 2030:

- vähendada mõjuala 1 ja 2 emissioone 70% võrreldes aastaga 2020.
- vähendada 51,6% mõjuala 3 emissioone sisseostetud kaupade ja teenuste, kütuste ja energiaga seotud tegevuste, transpordi ja jäätmete osas toodetud tonni tooteühiku kohta.
- Vähendada toorpiima jalajälge 30,3%

Lisaks oleme seadnud eesmärgiks, et me ei kasuta alates 1.01.2025 teatud sisendeid (kakao, palmiõli, soja, puit), mis on pärit raadatud aladelt.

Meie keskkonnanalast tähelepanelikkust ja astutud samme on märganud ka tarbijad. 2011. aastal Rootsis alguse saanud Sustainable Brand Index™ on Euroopa suurim sõltumatu kaubamärkide uuring, millega iga-aastaselt monitooritakse, kuidas jätkusuutlikkuse tegur mõjutab kaubamärkide kuvandit ja arengut. Sustainable Brand Index 2023:* uuringu järgi oli Eesti jätkusuutlikumate toidubrändide edetabelis Farmi 3. kohal, üldjärjestuses oli Farmi 9. positsioonil.

Pakendid ja ringmajandus

Meie ESG strateegia suur osa on keskendunud pakenditele, materjalidele ja ringlusse võtu parandamisele. Oleme kaardistanud oma pakendiportfelli ning jälgime, et meie pakendid oleksid ringlusse võetavad. Jätkame tööd leidmaks uuenduslikke pakkematerjalide lahendusi oma toodete jaoks, seejuures garanteerides toiduohutuse ning toidu kvaliteedi. Otsime võimalusi vähendada pakendi koguseid, eelistada materjale, mis on kergemini taaskasutatavad ja ringlusse võetavad.

Meie eesmärk aastaks 2030:

Nordic Milk grupi poolt turule lastavad pakendid on ringlusse võetavad ja plastik pärit taastuvatest allikatest või taaskasutatud toormest.

2023. aastal võtsime joogipakendite puhul kasutusele uued korgid, mis kinnituvad pakendi külge ja vastavad ühekordse pakendi direktiivi nõuetele. Pakendi külge kinnitatud korgid vähendavad riski, et korgid satuksid loodusesse ning samuti suurendab pakendite ringlusse võttu täies ulatuses, sest nii jõuab ka pakendikork kindlasti jäätmejaama ja leiab hiljem koos pakendiga endale uue elu.

Sel aastal algas ka üleminek monomaterjalist kohukeste pakenditele. Esimesena said uue monomaterjalist pakendi Farmi JEPPi sarja kohukesed, mis on nüüdsest ringlusse võetavast materjalist.

Juhtimine

Osa meie jätkusuutlikkuse strateegiast keskendub sellele, et meie juhtimine oleks aus, eetiline ning läbipaistev. Samuti saame just läbi vastutustundliku juhtimise pöörata tähelepanu ka sellele, et meie tarneahel ja ostupõhimõtted läheksid kokku meie väärtustega.

Oma juhtimis põhimõtete edendamiseks oleme seadnud eesmärgid ja töötanud välja tegevused kahel suunal:

- Juhtimine – Soovime olla usaldusväärne partner oma huvirühmadele ja avalikkusele ning käitume oma äriotsustes ausalt ja avatult, pidades kinni regulatsioonide nõuetest ja vabatahtlikest eetikanormidest.
- Tarneahel ja ostupõhimõtted – Peame oluliseks edendada jätkusuutlikkust tarneahela-üleselt kaasates ka oma tarnijaid ning leida praktilisi viise oma keskkonna- ja sotsiaalse mõju parendamiseks

Üha enam pöörame tähelepanu oma tooraine päritolule. Meie eesmärgiks on aastaks 2025 loobuda sertifitseerimata kakao, palmiõli, soja ja puidu kasutamisest. Farmi joogikartong on FSC märgisega, mis tähistab seda, et puit kartongi valmistamiseks on vastutustundlikult kasvatatud ja töödeldud.

Oleme teadlikud, et meie suurim mõju tuleb läbi meie väärtusahela, mistõttu viime 2024. aasta esimesel poolaastal läbi oma väärtusahela partnerite hindamise. Kaasame uuringusse ca 80 suurimat ja olulisemat partnerit erinevatest valdkondadest: farmid, pakenditootjad, lisanditootjad, puhastusvahendite tootjad, logistikapartnerid, jaeketid, pangad ning teenusepakkujad. Soovime teada nende strateegiate, eesmärkide ja praktikate kohta keskkonna, sotsiaalse ja vastutustundliku juhtimise vallas ning lisaks farmide puhul ka loomade heaolu kohta. Vaid koos oma tarneahelaga saame läbi viia tõelisi muudatusi ning liikuda jätkusuutlikuma majandustegevuse poole.

Makromajanduslik turukeskkond ¹

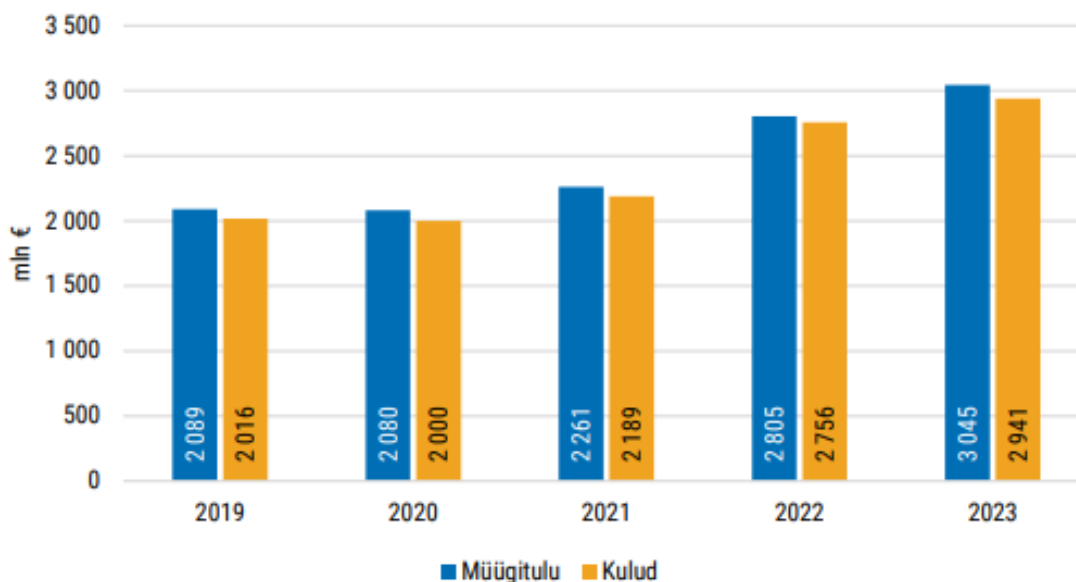
Põllumajandus- ja kalandussektor ning toidutööstused annavad olulise panuse Eesti majandusse ja tööhõivesse. Nimetatud sektorid annavad ~3% Eestis loodud lisandväärtusest.

Sektoris tegelevates ettevõtetes loodi esialgsel andmetel 2023. aastal 1052 mln eurot lisandväärtust ehk 3,2% Eestis loodavast lisandväärtusest.

Põllumajanduse, kalanduse ja toiduainetööstuse ettevõtetes oli 2023. aastal hõivatud keskmiselt 25 000 inimest, moodustades koguhõivest ~4%. Võrreldes 2022. aastaga vähenes hõive 2200 töötaja võrra ehk 8%. Hõive vähenemine võib peegeldada majanduslanguse mõju, mis jõuab tööturule viitega. Kui 2023. aasta alguses püsis tööhõive vaatamata 2022. aastal alanud majanduslangusele stabiilsena, siis aasta teisel poolel olukord muutus. Statistikaameti andmetel aasta teises pooles uute töösuhete arv vähenes ja lõpetatud töösuhete arv suurenes järsult.

Toiduainetööstuse ettevõtete müügitulu oli 2023. aastal 3 045 mln eurot ja see moodustas 18% kogu töötleva tööstuse müügitulust. Võrreldes eelmise aastaga suurenes toiduainetööstuse müügitulu 8,6% (töötlev tööstus - 5,8%)

¹ Maaeluministeerium „Põllumajanduse, kalanduse, maaelu ja toiduainetööstuse ülevaade 2023“, 29. aprill 2024

Toiduainetööstuse müügitulu ja kulud, 2019–2023

Allikas: Statistikaamet, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi arvutused

Kulude kasv aeglustus, mille üheks teguriks on energiahindade odavnemine võrreldes eelmise aastaga. Toiduainete tootjahinnaindeks hakkas tõusma juba 2021. aasta algusest, kasv kiirenes hüppeliselt aasta teisel poolel seoses energia hindade tõusuga ja sama trend jätkus ka 2022. aastal ning 2023. aasta esimestel kuudel, kuid alates 2023. aasta II kvartalist tootjahinnad pöördusid kergelt langusesse.

Toiduainetööstuse 2023. aasta kulud olid 2941 mln eurot, mida oli 6,7% rohkem kui eelmisel aastal (töötlev tööstus -4,7%). Tööjõukulud, mis moodustavad enam kui kümnendiku (12%) kogukuludest, jätkasid kiiret kasvu. Toiduainetööstuse tööjõukulud suurenesid eelmise aasta sama ajaga võrreldes 14%, mis tulenes nii palgasurve kui ka mõningasest hõive kasvust (+4%). Toiduainetööstuse kasumlikkus kasvas võrreldes eelmise aastaga, kuid siiski jäi madalamaks nii koroonaeelsest ajast kui ka pikaajalisest keskmisest. 2023. aasta kogukasum oli 104,1 mln eurot, suurenedes aastases võrdluses enam kui kaks korda (+55,4 mln €) (töötlev tööstus -28%).

Eesti piimatööstus²

Lehmapiima tootmine maailmas kokku kasvas 2023. aastal esialgsete hinnangute kohaselt 0,9% võrra, kuid augustist alates jäi igakuine toodang aastatagusest väiksemaks. Olulisemate piimatooted eksportivate riikide aastane piimatoodang tervikuna suurenes vaid 0,2% võrra.

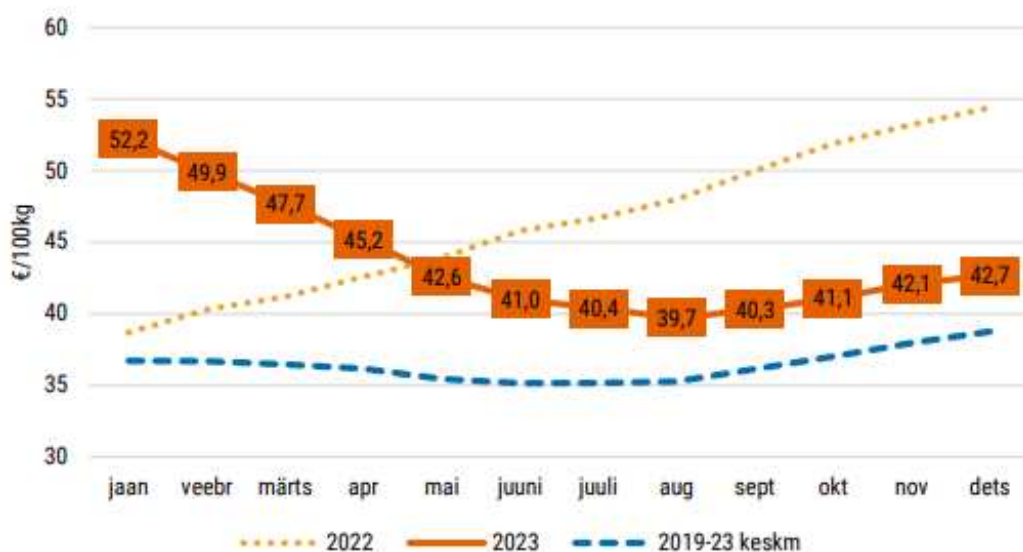
Eesti piima kogutoodang kasvas 2023. aastal Eesti Statistikaameti esialgsetel andmetel 894 700 tonnini, kerkides aastaga 5,4% ehk 46 100 tonni võrra. Piimalehmade arv aasta keskmisena püsis eelmise aasta tasemel, kuid aasta esimese poole kerge tõus pöördus teises pooles languseks ja nii peeti aasta lõpu seisuga karjades aastatagusega võrreldes 400 piimalehma vähem (langus 0,5%). Piimalehmade keskmine produktiivsus tegi samal ajal tugeva tõusu, kerkides aastaga 4,6% ehk 463 kg võrra 10 608 kg-ni.

2022. aastal pidevalt ülespoole liikunud ja uusi rekordeid püstitanud piima keskmine kokkuostuhind hakkas piimatoodete hindade järsku langust järgides 2023. aasta alguses langema ja jõudis augustiks 27% võrra madalamale tasemele ehk 39,7 €/100kg. Turuolukorra paranedes pöördus piima kokkuostuhind septembris taas tõusule, kerkides detsembriks 7,4% võrra tasemele 42,7 €/100kg. 2023. aasta lõpu seisuga jäi piima kokkuostuhind aastatagusest rekordilisest hinnast 21,6% võrra madalamaks. 2023. aasta keskmiseks

² Maaeluministeerium „Põllumajanduse, kalanduse, maaelu ja toiduainetööstuse ülevaade 2023“, 29.aprill 2024

piimahinnaks kujunes 43,7 €/100kg, mis oli eelmise aasta keskmisest 5,8% madalam. Aasta jooksul kokku ostetud piima koguväärtuseks kujunes 375,4 mln eurot, mis oli aastatagusest 4,8 mln eurot ehk 1,3% rohkem.

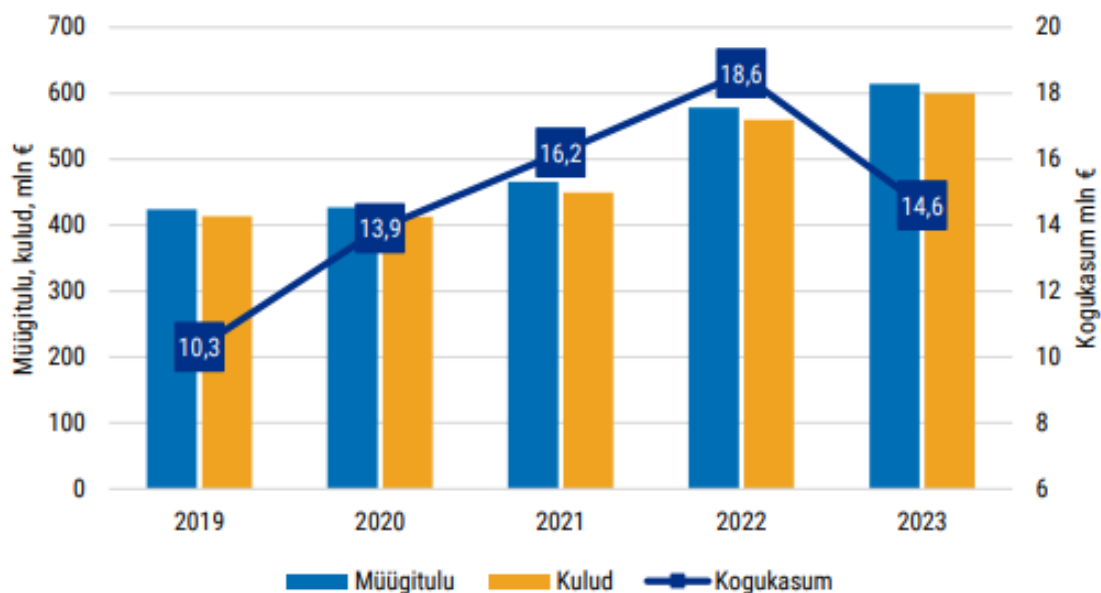

Toorpiima keskmine kokkuostuhind Eestis kuude lõikes 2022, 2023 ja aastate 2019–2023 keskmisena

Allikas: Statistikaamet

Eestis esmaostjate poolt 2023. aastal kokku ostetud toorpiimast 23,9% ehk 205 200 tonni veeti töötlemata kujul teistesse riikidesse ning võrdluses eelmise aasta kogusega jäi see 3% ehk 6300 tonni võrra väiksemaks. Eestisse töötlemiseks jäänud toorpiima ja Eestisse töötlemise eesmärgil imporditud toorpiima kogus kokku küündis 665 200 tonnini, mis ületas aastatagust kogust 7,8% ehk 48 400 tonni võrra. Eestis töötlemiseks kasutada olnud toorpiimast (kogu Eestis kokku ostetud toorpiim + Eestisse imporditud toorpiim) moodustas toorpiimana eksport 23,6%. Ekspordist rohkem kasutati, esmasel hinnangul, toorpiima juustude ja kohupiima valmistamiseks (~ 28%) ning vähem, kuid siiski olulisel määral koore (~ 21%), või ja muude piimarasvatoodete (~ 13%) ning joogipiima (~ 10%) valmistamiseks.

Piimatööstuste jaoks oli 2023. aasta majanduslikult keeruline, sest kulud kasvasid tuludest rohkem. Aasta esimestel kuudel piima kokkuostuhinnast kiiremini langenud tootehindade mõjul kujunes I kvartali tulemuseks 0,5 mln euro suurune kahjum. Edasi tootehindade stabiliseerudes ja piima kokkuostuhinna languse jätkudes tööstuste olukord paranes ning aasta kokkuvõttes jõuti 14,6 mln euro suuruse kogukasumini, mis aastatagusest jäi siiski 21,3% võrra madalamaks. Müügitulu kasvas sealjuures 6,3% ehk 36,4 mln euro võrra 614,6 mln euroni, samas kui kogukulud kasvasid 7,2% ehk 40,4 mln euro võrra 600 mln euroni.

Piimatööstuste müügitulu, kulud, kogukasum Eestis 2019–2023

Allikas: Statistikaamet

Majanduse üldisest halvast seisust ja turuhindade langusest tulenevalt Eesti piima ja piimatoodete ekspordiväärtus aastatagusega võrreldes 2023. aastal veidi vähenes, kuid koguliselt kasv jätkus. Statistikaameti esialgsel andmetel viidi Eestist piima ja piimatooted välja 310 mln euro väärtuses, mis oli aastatagusest 7,8 mln eurot ehk 2,4% võrra vähem. Eesti päritolu piima ja piimatoodete eksport vähenes 8,1 mln euro ehk 2,6% võrra 300,7 mln euroni. Enim panustasid ekspordi koguväärtusesse juustud (40%) ja toorpiim (28%). Koguliselt kasvas Eesti päritolu piima ja piimatoodete eksport aastaga 0,1% võrra.

Riskid ja tsüklilisus

Ettevõtte peamiseks riskiteguriks on ebastabiilsus tooraine sisseostuhindades, kuna sisend- ja väljundhindade vahele jääb reeglina teatud ajaline nihe. Ettevõtte avatus vahetuskursside muutuste riskile on äärmiselt madal, kuna valdav osa tehinguid ja lepinguid vormistatakse eurodes. Ettevõtte avatus turu intressimääradele on pigem madal, kuna nii antud kui saadud laenude intressimäärad on seotud euriboriga.

Tänu laiapõhjalisele tooteportfellile ning piiratud realiseerimistähtajaga piimatoodete müügile on ettevõtte tegevus olnud läbi aastate suhteliselt madala hooajalisusega. 2023. aasta kuukäibed varieeruvad kuni $\pm 10\%$ (2022: $\pm 21\%$). 2022 aasta arvestatav dispersioon on tingitud hinnatõusudest, mida tuli aruandeaasta toormeturu olukorrast tingituna muuta.

Ukraina-Vene sõda ja sotsiaalne vastutus

24. veebruaril 2022 alustas Venemaa laialdast sõjalist rünnakut Ukrainas. Selle tulemusena on Euroopa Liidu, Ameerika Ühendriikide, Suurbritannia ja teiste riikide poolt kehtestatud mitmeid sanktsioone Venemaale ja Valgevenele. Ettevõtte küll ei ekspordi oma toodangut eelnimetatud riikidesse, aga on suurimate mõjuritena kaardistanud seoseid sanktsioneeritud ja sõjalise piirkonnaga ning hinnanud tõenäolisi riskistsenaariume, mis võivad mõjutada tootmist, energiavarustust ja tarneahelaid. Sõjast tingituna on kasvasid 2022. aastal ettevõtte kulutused eelkõige energiale, mis 2023 aastal langenud sõjaeelse ajastu lähedasele tasemele.

Ettevõtte juhtkond jätkab sõjategevuse potentsiaalse mõju jälgimist ja rakendab vajalikke meetmeid, et leevendada mistahes mõjusid.

Investeeringud

Ettevõtte investeeris majandusaastal põhivarasse 746 tuhat eurot (2022: 508 tuhat eurot). Suurimad investeeringud olid seotud erinevate seadmetega ja kommunikatsioonidega. 2024. aastal on planeeritud investeeringuid valdavalt erinevatesse tootmisetappidesse ja automaatika seadmetesse.

Inimesed

31. detsember 2023 seisuga oli ettevõttel 191 töötajat (31.12.2022: 203 töötajat) ning tööjõukulude kogusumma 3,90 miljonit eurot (2022: 3,93 miljonit eurot).

Peamised finantsnäitajad

Näitaja	mõõtühik	2023	2022
Müügitulu	EUR '000	72 249	66 195
Müügitulu kasv	%	9,1%	6,7%
Lühiajalise võlgnevuse kattekordaja [käibevara / lühiajalised kohustused]		0,45	0,40
Äritegevuse EBITDA [amortisatsiooni, intressi- ja maksude ja erakorraliste tulude-kulude eelne tegevuskasum]	EUR '000	1 363	-2 595
Äritegevuse EBITDA marginaal [äritegevuse EBITDA / müügitulu]	%	1,9%	-3,9%*
EBITDA [amortisatsiooni, intressi- ja maksueelne tegevuskasum]	EUR '000	1 385	-2 544
Puhaskasum (-kahjum)	EUR '000	520	-3 738
Varade tootlus (ROA) [puhaskasum / keskmine varade maht]	%	1,1%	-7,5%
Omakapitali suhtarv [omakapital / varad]	%	39,5%	24,9%
Omakapitali tootlus (ROE) [puhaskasum / keskmine omakapital]	%	3,3%	-25,9%

* Ettevõtte põhilise sisendi, toorpiima, väga kiire ja järsk hinnatõus, mis väljus oma tavapärasest tsüklilisusest ja toimus 2022. aastal kõikidel kuudel, vähendades oluliselt ettevõtte brutomarginaali, kuna müügilepingutesse saab hinnatõusu edasi kanda teatava ajalise inertsiga.

Eesmärgid 2024. aastaks

Aktsiaseltsi Farmi Piimatööstus eesmärgiks on toetada Eestis kohaliku piima tootmist ja olla jätkuvalt Eesti piimatoodete kategoorias uute traditsioonide looja. Tahame üllatada tarbijaid uute põnevate tootesarjadega, mis suunaksid nii praeguste kui ka uute tarbijate pilke Farmi valge ja puhta kodumaise brändi toodete poole. Lisaks on meie tugevas fookuses ekspordi kasvatamine.

Plaanime jätkata välja töötatud jätkusuutlikkuse strateegia elluviimist ja koostada täpsem tegevuskava. Samuti kooskõlastada meie väljatöötatud kliimastrateegia Science Based Targets eesmärkidega, mis omakorda haakub ka üha nõudlikumaks muutuvate eksportklientide ootustega.

Koroonakriis on viimasel paaril aastal muutnud inimeste käitumist, 2022. aasta veebruaris lisandus sellele kriisile Venemaa-Ukraina sõda. On turbulentne hinnatõusude periood, mil meie ülesanne on enneolematult kiiresti uute olukordadega kohaneda ja pakkuda lahendusi tarbijate probleemidele. Tunneme jätkuvalt vastutust varustada koduturгу igapäevaseks tarbimiseks mõeldud kodumaist päritolu kvaliteetsete põhipiimatoodetega,

pöörates samal ajal ka tähelepanu lisandväärtustoodetele - tootesegmentidele, millelt eeldatakse, et need on üha tervislikumad, puhtama koostisega ning et neid on mugav tarbida.

Kõige selle keskel peame oluliseks ka jätkuvalt investeerida automatiseerimisse ja digitaliseerimisse ning jätkame tööd pakendite keskkonnasõbralikumaks muutmisega.

Ülo Kivine
Juhatuse esimees

RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANNE

FINANTSSEISUNDI ARUANNE

	Lisa	31.12.2023	31.12.2022
VARAD			
Põhivara			
Materiaalne põhivara	5	4 594 926	4 799 007
Kinnisvarainvesteeringud		414 000	414 000
Immateriaalne põhivara	6	3 538 472	3 538 472
Pikaajalised nõuded	8	30 645 421	32 099 401
Põhivara kokku		39 192 819	40 850 880
Käibevara			
Varud	7	2 279 434	2 396 621
Nõuded ja ettemaksed	8	5 211 542	7 049 604
Raha ja raha ekvivalendid	9	352 803	142 265
Käibevara kokku		7 843 779	9 588 490
VARAD KOKKU		47 036 598	50 439 370
OMAKAPITAL JA KOHUSTUSED			
Omakapital			
Aktiivkapital	10	2 095 664	2 095 664
Sissemakstud registreerimata aktiivkapital	10	5 499 490	0
Ülekurs		1 735 286	1 735 286
Kohustuslik reservkapital		209 566	209 566
Muud reservid		63 912	63 912
Jaotamata kasum		8 985 115	8 465 004
Omakapital kokku		18 589 033	12 569 432
Pikaajalised kohustused			
Laenukohustused	11	11 116 231	13 673 799
Pikaajalised kohustused kokku		11 116 231	13 673 799
Lühiajalised kohustused			
Laenukohustused	11	6 409 652	9 141 817
Võlad ja ettemaksed	12	10 921 682	15 054 322
Lühiajalised kohustused kokku		17 331 334	24 196 139
Kohustused kokku		28 447 565	37 869 938
OMAKAPITAL JA KOHUSTUSED KOKKU		47 036 598	50 439 370

Lisad lehekülgedel 16-42 on raamatupidamise aastaaruande lahutamatud osad.

KOONDKASUMIARUANNE

	Lisa	2023	2022
Tulu kliendilepingutest	14	72 249 082	66 194 813
Müüdud toodangu kulu	15	-63 121 352	-61 229 737
Brutokasum		9 127 730	4 965 076
Turustuskulud	16	-7 704 998	-7 633 785
Üldhalduskulud	17	-1 141 095	-1 010 623
Muud äritulud ja -kulud		159 034	-25 969
Ärikasum (-kahjum)		440 671	-3 705 301
Finantstulud	19	1 557 491	746 113
Finantskulud	19	-1 478 051	-778 655
Kasum (kahjum) enne maksustamist		520 111	-3 737 843
ARUANDEAASTA PUHASKASUM (-KAHJUM)		520 111	-3 737 843
ARUANDEAASTA KOOND KASUM (-KAHJUM)		520 111	-3 737 843

Lisad lehekülgedel 16-42 on raamatupidamise aastaaruande lahutamatud osad.

OMAKAPITALI MUUTUSTE ARUANNE

	Aktiivkapital	Registreeri- mata aktiivkapital	Ülekurss	Kohustuslik reservkapital	Muud reservid	Jaotamata kasum	Kokku
Seisuga 31.12.2021	2 095 664		1 735 286	209 566	63 912	12 202 847	16 307 275
Aruandeaasta koondkahjum	0	0	0	0	0	-3 737 843	-3 737 843
Seisuga 31.12.2022	2 095 664	0	1 735 286	209 566	63 912	8 465 004	12 569 432
Aruandeaasta koondkasum	0	0	0	0	0	520 111	520 111
Emiteeritud aktiivkapital	0	5 499 490	0	0	0	0	5 499 490
Seisuga 31.12.2023	2 095 664	5 499 490	1 735 286	209 566	63 912	8 985 115	18 589 033

Täiendav informatsioon lisas 10.

Lisad lehekülgedel 16-42 on raamatupidamise aastaaruande lahutamatud osad.

RAHAVOOGUDE ARUANNE

	Lisa	2023	2022
Rahavoog äritegevusest			
Puhaskasum (-kahjum)		520 111	-3 737 843
<i>Korrigeerimised:</i>			
Materiaalse põhivara kulum ja väärtuse langus	5	943 880	1 161 561
Kasum põhivara müügist ja mahakandmisest		-1 281	-4 982
Finantskulud kokku	20	1 478 051	778 655
Finantstulud kokku	20	-1 557 491	-746 113
Rahavoog äritegevusest enne käibekapitali muutusi		1 560 151	-2 548 722
Nõuete ja ettemaksete muutus		4 276 618	-1 506 925
Varude muutus	8	117 187	-293 506
Võlgade ja ettemaksete muutus		-4 459 628	5 544 882
Rahavoog äritegevusest kokku		1 317 447	1 195 729
Rahavoog investeerimistegevusest			
Materiaalse ja immateriaalse põhivara ost		-547 715	-115 279
Materiaalse ja immateriaalse põhivara müük müügihinnas		6 667	37 833
Saadud intressid		339 087	909
Rahavoog investeerimistegevusest kokku		-201 961	-76 537
Rahavoog finantseerimistegevusest			
Saadud laenud	11	349 473	152 711
Laenude tagasimaksed	11	-1 964 322	-2 944 052
Faktooringkohustuse muutus		-10 863	-4 448
Kontsernikonto arvelduslaenu saldo muutus	11	-3 594 382	2 470 118
Rendikohustuste põhiosa tagasimaksed		-304 018	-345 405
Laekunud aktsiate emiteerimisest	10	5 499 490	0
Makstud intressid		-880 326	-307 817
Rahavoog finantseerimistegevusest kokku		-904 948	-978 893
RAHAVOOD KOKKU		210 538	140 299
Raha ja raha ekvivalendid perioodi alguses	10	142 265	1 966
Raha ja raha ekvivalentide muutus		210 538	140 299
Raha ja raha ekvivalendid perioodi lõpus	9	352 803	142 265

Lisad lehekülgedel 16-42 on raamatupidamise aastaaruande lahutamatud osad.

RAAMATUPIDAMISE ARUANDE LISAD

1. Üldised andmed

Farmi Piimatööstuse raamatupidamise aastaaruanne 31. detsembril 2023 lõppenud aasta kohta on avaldamiseks heaks kiidetud 22. mai 2024. a vastavalt juhatuse otsusele.

Farmi Piimatööstus on piiratud vastutusega äriühing, mis on asutatud ja mille asukoht on Eesti Vabariigis ning mille aktsiad ei ole avalikult kaubeldavad. Äriühing kuulub läbi oma emaettevõtte Nordic Milk OÜ Eesti ettevõtte AS Maag Grupp kontserni. Farmi Piimatööstus on piimatoodete ja -brändi arendusettevõtte, mille põhitegevuseks on toorpiima ümbertöötlemine valmistoodanguks, toodangu turustamine nii sise- kui välisturgudel. Ettevõtte tootmisüksus asub Jõhvis Linda 15.

2. Uued standardid, tõlgendused ja nende muudatused

1. jaanuaril 2023 või hiljem algavatele aruandeperioodidele kohalduvad mõningad uued standardid ning standardite tõlgendused ja muudatused, kuid need ei avalda ettevõtte raamatupidamise aruandele olulist mõju.

Uued jõustunud nõuded

Standardi IAS 1 „Finantsaruannete esitamine“ ja IFRS rakendusjuhendi nr2 „Olulisuse üle otsustamine“ muudatused

(kohaldatakse aruandeperioodidele, mis algavad 1. jaanuaril 2023 või hiljem; rakendatakse tagasiulatuvalt. Lubatud on varasem rakendamine.)

Kuigi muudatused ei toonud kaasa muutusi arvestuspõhimõtetes endis, mõjutasid need finantsaruannetes avaldatud arvestuspõhimõtteid käsitlevat teavet. Muudatustega nõutakse oluliste arvestuspõhimõtete avalikustamist ja antakse ka juhiseid olulisuse rakendamiseks arvestuspõhimõtete avalikustamisel, aidates majandusüksusel anda kasulikku, majandusüksusele omast arvestuspõhimõtteid käsitlevat teavet, mida kasutajad vajavad muu finantsaruannetes sisalduva teabe mõistmiseks. Juhtkond vaatas arvestuspõhimõtteid läbi ja ajakohastas lisas 3 "Olulised arvestuspõhimõtted" avaldatud teavet kooskõlas muudatustega.

Standardi IAS 8 „Arvestusmeetodid, arvestushinnangute muutused ja vead“ muudatused

(kohaldatakse aruandeperioodidele, mis algavad 1. jaanuaril 2023 või hiljem. Lubatud on varasem rakendamine.)

Muudatustega võetakse kasutusele mõiste „arvestushinnangud“ uus määratlus: selgitatakse, et need on raamatupidamise aruandes esitatud rahalised summad, mille mõõtmisega kaasneb määramatus. Muudatustega selgitatakse ka arvestuspõhimõtete ja arvestushinnangute vahelist seost: täpsustatakse, et ettevõtte annab arvestushinnangu selleks, et saavutada arvestuspõhimõttega kehtestatud eesmärgi. Ettevõtte hinnangul oluline mõju raamatupidamise aruandele puudub.

Standardi IAS 12 „Tulumaks“ muudatused

(kohaldatakse aruandeperioodidele, mis algavad 1. jaanuaril 2023 või hiljem. Lubatud on varasem rakendamine.)

Muudatused selgitavad sellistest tehingutest tuleneva edasilükkunud tulumaksu arvestamist, mille puhul kajastatakse nii vara kui ka kohustist ning mõlema suhtes rakendatakse ühesugust maksustamist. Muudatustega kitsendatakse esmase kajastamise erandi rakendusala nii, et kõnealune erand ei kehti tehingutele, millest tekivad võrdsed ja tasaarvestatavad ajutised erinevused. Seetõttu peavad ettevõtted kajastama edasilükkunud tulumaksuvarasid ja -kohustisi ajutiste erinevuste suhtes, mis tekivad rendilepingu ja kasutuselt kõrvaldamise eraldise esmasel kajastamisel. Ettevõtte hinnangul oluline mõju raamatupidamise aruandele puudub.

Seni veel jõustumata standardid, tõlgendused ja avaldatud standardite muutused

Järgmised uued ja muudetud standardid kohalduvad pärast 1. jaanuari 2024 algavatele aruandeperioodidele ja lubatud on varasem rakendamine. Ettevõtte ei ole ühtki neist uutest ja muudetud standarditest ennetähtaegselt kasutusele võtnud ja tema hinnangul ei avalda need jõustudes ettevõtte raamatupidamise aruandele olulist mõju.

- -„Kohustiste liigitamine lühi- või pikaajaliseks“ (IAS 1 muudatused);
- -„Eritingimustega pikaajalised kohustised“ (IAS 1 muudatused);
- -„Tarnijate rahastamise kokkulepped“ (IAS 7 ja IFRS 7 muudatused);
- -„Rendikohustis müügi-tagasirenditehingutes“ (IFRS 16 muudatused);
- -„Vahetatavuse puudumine“ (IAS 21 muudatused).

3. Olulised arvestuspõhimõtted

Koostamise alus

Ettevõtte finantsaruanded on koostatud vastavalt Rahvusvaheliste Raamatupidamise Standardite Nõukogu (*International Accounting Standards Board, IASB*) poolt välja antud rahvusvahelistele finantsaruandluse standarditele nagu need on vastu võetud Euroopa Liidu poolt (*International Financial Reporting Standards, IFRS as adopted by EU*).

Finantsaruanded on koostatud lähtudes soetusmaksumuse meetodist, välja arvatud juhtudel, mida on kirjeldatud järgnevates arvestuspõhimõtetes.

Finantsaruanded on esitatud eurodes, mis on ettevõtte arvestusvaluuta, ja kõik arvud on ümardatud lähima euroni, kui ei ole märgitud teisiti.

Ülevaade olulistest arvestuspõhimõtetest

Ettevõtte on finantsaruannete koostamisel rakendanud järgmisi olulisi arvestuspõhimõtteid ja hindamisaluseid.

Materiaalne põhivara

Materiaalseks põhivaraks loetakse varasid kasuliku elueaga üle ühe aasta juhul, kui on tõenäoline, et nende kasutamisega seoses saadakse tulevikus majanduslikku kasu.

Materiaalsed põhivarad kajastatakse finantsseisundi aruandes nende soetusmaksumuses, millest on maha arvestatud akumuleeritud kulum ja võimalikud vara väärtuse langusest tulenevad kahjumid. Materiaalsed põhivarad võetakse algselt arvele soetusmaksumuses, mis koosneb ostuhinnast ja otseselt soetamisega seotud kulutustest. Materiaalse põhivara soetusmaksumus sisaldab ka eeldatavaid demonteerimise, eemaldamise ja asukoha taastamise kulutusi, milleks ettevõttel tekib kohustus vara paigaldamisel ja kasutamisel. Materiaalse põhivara objektile tehtud hilisemad kulutused kajastatakse põhivarana juhul, kui on tõenäoline, et ettevõtte saab tulevikus varaobjektiga seotud majanduslikku kasu ning kui varaobjekti soetusmaksumust saab usaldusväärselt mõõta. Muid hooldus- ja remondikuludid kajastatakse kuluna nende toimumise momendil.

Lõpetamata ehitusobjekte, mida ehitatakse tootmis-, rendi- või haldustegevuse eesmärgil, kajastatakse soetusmaksumuses, millest on maha arvatud võimalikud vara väärtuse langused. Selle vara amortisatsiooni arvestus algab siis, kui vara on kavandatud kasutuseks valmis.

Maad ja pooleliolevaid ehitisi ei amortiseerita. Kulumit arvestatakse lineaarselt vara hinnangulise kasuliku eluea jooksul järgmiselt:

• Ehitised ja rajatised	5 – 33 aastat
• Seadmed	2 – 20 aastat
• Sõidukid	3 – 10 aastat
• Muu inventar, tööriistad	2 – 5 aastat

Amortiseerimist alustatakse hetkest, mil vara on kasutatav juhtkonna poolt plaanitud eesmärgiks ning lõpetatakse, kui lõppväärtus ületab bilansilist jääkväärtust või vara lõplikul kasutusest eemaldamisel. Kui materiaalse põhivara objekt koosneb oluliselt erineva kasuliku tööeaga komponentidest, võetakse need komponendid arvele iseseisvate põhivaraobjektidena, määrates neile eraldi amortisatsiooninormid vastavalt nende kasulikule elueale. Sarnase eeldatava kasuliku tööeaga põhivarasid arvestatakse kogumitena. Igal bilansipäeval hinnatakse kasutatavate amortisatsioonimäärade, amortisatsioonimeetodi ja varadele määratud lõppväärtuste põhjendatust.

Põhivara müügist saadud kasumid ja kahjumid, mis leitakse lahutades müügist saadud summadest jääkväärtuse, on kajastatud kasumiaruandes muudes ärituludes ja -kuludes.

Kinnisvarainvesteeringud

Kinnisvarainvesteeringuna kajastatakse kinnisvaraobjekte (maa, hoone), mida ettevõtte hoiab renditulu teenimise või turuväärtuse kasvu eesmärgil ja mida ei kasutata enda majandustegevuses. Kinnisvarainvesteering võetakse finantsseisundi aruandes algselt arvele tema soetusmaksumuses, mis sisaldab ka soetamisega otseselt seonduvaid tehingutasusid. Edasi kajastatakse kinnisvarainvesteeringuid õiglasest väärtusest, mis baseerub sõltumatu hindaja poolt määratud turuhinnal, tuginedes hiljuti toimunud tehingute hindadele sarnaste objektide osas (korrigeerides hinnangut erinevuste suhtes), või kasutades diskonteeritud rahavoogude meetodit. Õiglase väärtuse muutused kajastatakse kasumiaruandes eraldi kirjel "Muud ärikulud"/"Muud äritulud". Õiglase väärtuse meetodil kajastatavatelt kinnisvarainvesteeringutelt ei arvestata amortisatsiooni.

Kinnisvarainvesteeringu kajastamine finantsseisundi aruandes lõpetatakse objekti võõrandamise või kasutusest eemaldamise korral, kui varast ei teki eeldatavasti tulevast majanduslikku kasu. Kinnisvarainvesteeringu kajastamise lõpetamisest tekkinud kasum või kahjum kajastatakse lõpetamise perioodi kasumiaruandes muude äritulude või muude ärikulude real.

Äriühendused ja firmaväärtus

Äriühenduste kajastamisel on kasutatud ostumeetodit. Soetusmaksumuse mõõtmiseks liidetakse ülekantud tasu, mida mõõdetakse omandamise kuupäeval õiglasest väärtusest, omandatud ettevõttes ettevõttele mittekuuluva vähemusosaluse summaga. Iga äriühenduse puhul valib ettevõtte, kas ta mõõdab omandatud ettevõttes ettevõttele kuuluvat mittekontrollivat osalust õiglasest väärtusest või proportsionaalse osana omandatud ettevõtte eristatavast netovarast. Tekkinud soetuskulud kantakse üldhalduskuludesse.

Firmaväärtust mõõdetakse algselt soetusmaksumuses, milleks on see osa ülekantud tasust ja vähemusosaluse eest kajastatud summast kokku, mis ületab omandatud eristatava netovara õiglast väärtust. Kui see tasu on väiksem kui omandatud tütarettevõtte netovara õiglane väärtus, kajastatakse erinevus kasumiaruandes.

Pärast esmast kajastamist mõõdetakse firmaväärtust soetusmaksumuses, millest on maha arvatud võimalikud väärtuse langusest tulenevad allahindlused. Vara väärtuse languse kontrollimise eesmärgil jaotatakse äriühenduses omandatud firmaväärtus alates omandamise kuupäevast kõikidele ettevõtte raha genereerivatele üksustele, mis eeldatavasti saavad ühendusest majanduslikku kasu, olenemata sellest, kas omandatava (majandus)üksuse varad või kohustused kantakse üle nendele üksustele. Väärtuse langus määratakse kindlaks firmaväärtusega seotud raha genereeriva üksuse kaetava väärtuse hindamise teel. Firmaväärtuse võimalikku väärtuse langust testitakse vähemalt kord aastas. Kui raha genereeriva üksuse kaetav väärtus on väiksem kui tema bilansiline jääkväärtus (s.h. firmaväärtus), kajastatakse firmaväärtuse väärtuse langus. Firmaväärtuse allahindlus kajastatakse kasumiaruandes real "Muud ärikulud" ning selliseid allahindlusi ei tühistata.

Mitte-finantsvarade väärtuse langus

Ettevõtte hindab igal aruandekuupäeval, kas midagi viitab sellele, et vara väärtus võib olla langenud. Kui sellele viitav asjaolu eksisteerib, või kui on vaja viia läbi iga-aastane vara väärtuse languse kontrollimine, hindab ettevõtte vara kaetavat väärtust. Vara kaetav väärtus on kahest järgmisest suurem: vara või raha teeniva üksuse õiglane väärtus, millest on maha arvatud müügikulutused, või kasutusväärtus ning see määratakse kindlaks üksiku vara kohta, välja arvatud juhtudel, kui sellest varast ei tulene muudest varadest või vararühmadest suhteliselt sõltumatuid raha laekumisi. Kui vara või raha teeniva üksuse bilansiline maksumus ületab kaetavat väärtust, on vara väärtus langenud, ning vara hinnatakse alla kaetavale väärtusele. Kasutusväärtuse hindamisel diskonteeritakse hinnangulised tulevased rahavood nüüdisväärtusele, kasutades maksueelset diskontomäära, mis kajastab turu hinnanguid raha hetkeväärtusele ja varale iseloomulikele riskidele. Selleks, et määrata kindlaks õiglast väärtust, millest on maha arvatud müügikulutused, võetakse arvesse hiljutisi turutehinguid.

Kahjumid jätkuvate tegevusvaldkondade väärtuse langusest, sealhulgas varude väärtuse langus, kajastatakse kasumiaruandes kululiigi all, mis vastab vara funktsioonile, mille väärtus on langenud, välja arvatud varem ümberhinnatud põhivara puhul, mille ümberhindlus on kantud muu koondkasumi alla. Sellisel juhul kajastatakse ka väärtuse langus muu koondkasumi all varasema ümberhindluse summa ulatuses.

Varade, välja arvatud firmaväärtuse, puhul hinnatakse igal aruandekuupäeval, kas esineb viiteid sellele, et varem kajastatud kahjum väärtuse langusest ei pruugi enam eksisteerida või võib olla vähenenud. Kui selline viide on olemas, hindab ettevõtte vara või raha teeniva üksuse kaetavat väärtust. Varem kajastatud kahjum väärtuse langusest tühistatakse üksnes juhul, kui pärast väärtuse langusest tuleneva kahjumi viimast kajastamist on muutunud eeldused, mida kasutati vara kaetava väärtuse kindlaks määramisel. Tühistamine on piiratud nii, et vara bilansiline maksumus ei tohi ületada vara kaetavat väärtust ja ei tohi ületada bilansilist maksumust, mis oleks kujunenud, arvestades vahepealsetel aastatel normaalset amortisatsiooni. Selline tühistamine kajastatakse kasumiaruandes, kui vara ei ole kajastatud ümberhinnatud summas, millisel juhul käsitletakse tühistamist ümberhindluse suurenemisena.

Firmaväärtuse väärtuse langust kontrollitakse igal aastal (majandusaasta lõpus) ja siis, kui asjaolud viitavad sellele, et finantsseisundi aruandes kajastatud väärtus võib olla langenud. Firmaväärtuse väärtuse langus määratakse kindlaks hinnates kaetavat väärtust iga raha teeniva üksuse puhul, mis on firmaväärtusega seotud. Kui raha teeniva üksuse kaetav väärtus on väiksem kui bilansiline maksumus, kajastatakse kahjum väärtuse langusest. Firmaväärtusega seotud kahjumeid väärtuse langusest ei saa tulevastel perioodidel tühistada.

Varud

Varusid mõõdetakse kas soetusmaksumuses või neto realiseerimisväärtuses, olenevalt sellest, kumb on madalam. Varude allahindlust nende neto realiseerimisväärtuseni kajastatakse aruandeperioodi kuludes kasumiaruande real "Müüdnud toodangu kulu".

Varude soetusmaksumus koosneb ostukulutustest, tootmiskulutustest ja muudest kulutustest, mis on vajalikud varude viimiseks nende olemasolevasse asukohta ja seisundisse. Varude ostukulutused sisaldavad lisaks ostuhinnale varude ostuga kaasnevat tollimaksu, muid mittetagastatavaid makse ja varude soetamisega otseselt seotud transpordikulutusi, millest on maha arvatud hinnaalandid ja dotatsioonid. Varude tootmiskulutused sisaldavad nii otseselt toodetega seotud kulutusi (tooraine ja materjalide ning pakkematerjalide maksumus, lõpetamata toodangu ladustamisega seotud vältimatud kulutused, tootmistööliste palgad).

Neto realiseerimisväärtus on tavapärasel äritegevuses kasutatav hinnanguline müügihind, millest on maha arvatud toote lõpetamiseks ja müügi teostamiseks vajalikud hinnangulised kulutused. Varude kuluks kandmisel kasutatakse olenevalt varude tüübist kas tootmispartii põhise individuaalmaksumuse või kaalutud keskmise soetushinna meetodit.

Finantsinstrumendid

Finantsvarad ja –kohustused kajastatakse finantsseisundi aruandes hetkel kui ettevõttest saab lepinguline osapool instrumendi sätete kohaselt.

Ettevõtte klassifitseerib finantsvarad järgmiselt:

- finantsvarad, mida kajastatakse õiglasest väärtuses muutusega läbi koondkasumiaruande;
- finantsvarad, mida kajastatakse õiglasest väärtuses muutusega läbi kasumiaruande;
- finantsvarad, mida kajastatakse korrigeeritud soetusmaksumuses

Klassifitseerimine sõltub ettevõtte ärimudelist finantsvarade haldamisel ning rahavoogude lepingulistest tingimustest. Seisuga 31. detsember 2022 ja 31. detsember 2023 oli ettevõttel ainult korrigeeritud soetusmaksumuses ja õiglasest väärtuses muutusega läbi kasumiaruande kajastatavad finantsvarad.

Tavapärasel turutingimustel toimuvaid finantsvarade oste ja müüke kajastatakse tehingupäeval ehk kuupäeval, millal ettevõtte võtab endale vara ostmise või müümise kohustuse. Finantsvarade kajastamine lõpetatakse, kui õigused finantsvarast tulenevatele rahavoogudele lõppevad või antakse üle ja kui ettevõtte annab üle sisuliselt kõik riskid ja hüved. Regulaarsed finantsvarade ostud ja müügid kajastatakse tehingupäeval, kuupäeval, mil ettevõtte kohustub vara ostma või müüma. Finantsvarade kajastamine lõpetatakse, kui finantsvarade rahavoogude saamise õigus on lõppenud või on üle antud ja ettevõtte on üle andnud olulisel määral kõik omandiõigusega kaasnevad riskid ja hüved.

Finantsvarad kajastatakse esmasel arvele võtmisel õiglasest väärtuses, millele on lisatud tehingukulud, mis on otseselt seotud finantsvara omandamisega, välja arvatud finantsvarade puhul, mida kajastatakse õiglasest väärtuses muutustega läbi kasumiaruande. Õiglasest väärtuses muutustega läbi kasumiaruande kajastatavate finantsvarade tehingutasud kajastatakse kuluna kasumiaruandes.

Võlainstrumentid, sh nõuded ostjate vastu

Võlainstrumentide edasine kajastamine sõltub ettevõtte ärimudelist finantsvarade haldamisel ning finantsvara lepingulistest rahavoogudest. Varad, mida hoitakse lepinguliste rahavoogude kogumiseks ning mille rahavood on ainult põhiosa ja tasumata põhiosalt arvestatud intress, kajastatakse korrigeeritud soetusmaksumuses. Nendest varadest saadav intressitulu kajastatakse finantstuludes sisemise intressimäära meetodil. Kajastamise lõpetamisel kajastatakse saadud kasum või kahjum kasumiaruandes muudes tuludes/kuludes.

Ettevõtte jagab nõudeid ostjate vastu kahte portfelli lähtuvalt antud portfelli ärimudelist:

- Nõuded ostjate vastu, mis tulenevad kliendilepingutest ning mille ärimudeli eesmärgiks on koguda lepingulisi rahavooge. Antud nõudeid kajastatakse korrigeeritud soetusmaksumuses.
- Nõuded ostjate vastu, mis tulenevad kliendilepingutest ning mille ärimudeli eesmärgiks on nõuete müük. Antud nõudeid kajastatakse õiglasest väärtuses muutustega läbi kasumiaruande.

Nõuete müük toimub peamiselt läbi faktooringulepingute. Kehtivate faktooringulepingute raames kajastab ettevõtte finantsseisundi aruandes ainult seda osa nõuetest, mis ei ole faktooringulepingu alusel faktoooritud. Antud nõudeid kajastatakse õiglasest väärtuses muutustega läbi kasumiaruande. Arvestades, et antud nõuete osas tagasimaksed toimuvad ligikaudu 2-3 kuu jooksul, siis ei oma raha ajaväärtus nõuete õiglasele väärtusele olulist mõju.

Ettevõtte klassifitseerib kõiki teisi võlainstrumente (sh antud laenu ja muud nõuded) korrigeeritud soetusmaksumuse mõõtmiskategooriasse.

Raha ja raha ekvivalendid

Raha ja ekvivalendid on lühiajalised likviidsed investeeringud, mida on võimalik kiiresti konverteerida rahaks ja mille turuväärtuse muutumise risk on ebaoluline, sh raha, pangakontod, lühiajalised hoiused tähtajaga kuni kolm kuud. Rahavoogude aruande eesmärgil koosnevad raha ja raha ekvivalendid eespool määratletud rahast ja lühiajalistest hoiustest, ilma kasutusele võetud arvelduslaenudest.

Ettevõtte kajastab finantsseisundi aruandes raha ja raha ekvivalentide all kontsernikonto netosaldot ehk ettevõtte poolt kontsernikontole kantud vabasid vahendeid.

Finantsvarade väärtuse langus

Ettevõtte hindab igal aruandekuupäeval, kas on objektiivseid tõendeid selle kohta, et finantsvara või finantsvarade rühma väärtus on langenud.

Kui esineb objektiivseid tõendeid, mis viitavad sellele, et vara väärtus on langenud, mõõdetakse kahjumi suurus vara bilansilise väärtuse ja hinnanguliste tulevaste rahavoogude nüüdisväärtuse (jättes välja tulevased eeldatavad krediidikahjumid, mis ei ole veel aset leidnud) vahelise erinevusena. Hinnanguliste tulevaste rahavoogude nüüdisväärtus diskonteeritakse finantsvara esialgse efektiivse intressimäära alusel. Kui laenul on muutuv intressimäär, siis diskontomäär vara väärtuse langusest tuleneva mis tahes kahjumi mõõtmiseks on hetkel kehtiv efektiivne intressimäär.

Vara bilansilist maksumust vähendatakse allahindluse konto kaudu ja kahjumi suurus kajastatakse kasumiaruandes. Intressitulu tekkimine jätkub vähendatud bilansiliselt jääkmaksumuselt ning tekkimisele rakendatakse intressimäära, mida kasutati tulevaste rahavoogude diskonteerimiseks vara väärtuse langusest tuleneva kahjumi mõõtmisel. Intressitulu kajastatakse finantstulu osana kasumiaruandes. Laenud koos nendega seotud allahindlusega kantakse maha, kui tulevasel tagasivõitmisel ei ole realistlikku perspektiivi ning kogu tagatis on realiseeritud või ettevõttele üle antud. Kui väärtuse langusest tuleneva hinnangulise kahjumi summa hilisemal aastal suureneb või väheneb sündmuse tõttu, mis leiab aset pärast väärtuse languse kajastamist, suurendatakse või vähendatakse varem kajastatud väärtuse langusest tulenevat kahjumit allahindluse konto korrigeerimise kaudu. Kui mahakantud vara hiljem laekub, krediteeritakse saadud summa kasumiaruandes finantskulu all.

Ettevõtte hindab korrigeeritud soetusmaksumuses kajastatavate võlainstrumentide eeldatavat krediidikahjumit mineviku ja tuleviku informatsiooni baasil. Rakendatav väärtuse languse meetodika sõltub sellest, kas krediidirisk on oluliselt suurenenud. Ettevõtte raha ja raha ekvivalendid on kõrge krediidiireitinguga pankades ning tulenevalt sellest ei ole tegemist kõrgendatud riskiga instrumendiga, seetõttu kajastatakse raha ja raha ekvivalentide puhul 12 kuu oodatav krediidikahjum. Kui krediidirisk tõuseb, siis kajastatakse eluea eeldatav krediidikahjum.

Nõuetele ostjate vastu, kus puudub oluline finantseerimise komponent, rakendab ettevõtte IFRS 9 järgi lubatud lihtsustatud lähenemist ning arvestab nõuete allahindlust nõuete pikkuse oodatava krediidikahjumina nõuete esmasel kajastamisel. Ettevõtte kasutab allahindluse maatriksit, kus allahindlus arvutatakse nõuetele lähtudes erinevatest aegumiste perioodidest.

Finantskohustused

Finantskohustused klassifitseeritakse mõõdetuna kas korrigeeritud soetusmaksumuses või õiglasel väärtuses muutustega läbi kasumiaruande. Finantskohustus klassifitseeritakse õiglasel väärtuses muutustega läbi kasumiaruande, kui seda hoitakse kauplemise eesmärgil, see on tuletisinstrument või see on sellisena kajastatud esmasel kajastamisel. Finantskohustused õiglasel väärtuses muutustega läbi kasumiaruande hinnatakse õiglasel väärtuses ning puhaskasum ja -kahjum, sealhulgas mis tahes intressikulud, kajastatakse kasumiaruandes. Muud finantskohustused kajastatakse korrigeeritud soetusmaksumuses, kasutades sisemise intressimäära meetodit.

Kõiki finantskohustusi kajastatakse algselt õiglasel väärtuses, millest on maha arvestatud tehingukulud. Lühiajaliste finantskohustuste korrigeeritud soetusmaksumus on üldjuhul võrdne nende nominaalväärtusega, mistõttu lühiajalisi finantskohustusi kajastatakse finantsseisundi aruandes tasumisele kuulavas summas. Pikaajaliste finantskohustuste korrigeeritud soetusmaksumuse arvestamiseks võetakse nad algselt arvele saadud tasu õiglasel väärtuses (millest on maha arvatud tehingukulutused), arvestades järgnevatel perioodidel kohustustelt intressikulu sisemise intressimäära meetodil.

Ettevõtte finantskohustused hõlmavad võlgu hankijatele ja muid kohustusi, arvelduslaene, laene ja krediite, faktooringuid, finantsgarantiilepinguid.

Regressiõigusega faktooringut kajastatakse kui finantseerimistehingut (s.t. nõuete tagatisel võetud laenu) ning nõuet kajastatakse finantsseisundi aruandes kuni see on laekunud või regressiõigus on aegunud. Faktooringtehingust tekkinud faktooringkohustust kajastatakse analoogselt muude võlakohustustega.

Regressiõigusega faktooringut kajastatakse nõude müügina ja kulu nõuete müügist kajastatakse finantskuluna.

Pärast esmast kajastamist mõõdetakse finantskohustusi korrigeeritud soetusmaksumuses, kasutades efektiivse intressimäära meetodit. Igasugune erinevus laekunud summade (miinus tehingukulud) ja saadavate laenumaksete vahel kajastatakse kasumiaruandes.

Finantskohustus liigitatakse lühiajaliseks, kui selle tasumise tähtaeg saabub vähem kui 12 kuu jooksul pärast bilansikuupäeva või kui ettevõttel pole tingimusteta õigust kohustuse tasumist edasi lükata rohkem kui 12 kuud pärast bilansikuupäeva. Laenukohustusi, mille tagasimakse tähtaeg on 12 kuu jooksul bilansipäevast, kuid mis refinantseeritakse pikaajaliseks pärast bilansipäeva, kuid enne aastaaruande kinnitamist, kajastatakse lühiajalistena. Samuti kajastatakse lühiajalistena laenukohustusi, mida laenuandjal oli õigus bilansipäeval tagasi kutsuda laenulepingutes sätestatud tingimuste rikkumise tõttu.

Finantskohustuse kajastamine lõpetatakse sellest tuleneva kohustuse täitmisel, tühistamisel või aegumisel. Kui olemasolev finantskohustus asendatakse sama laenuandja poolt muu kohustusega, millel on oluliselt erinevad tingimused, või kui muudetakse oluliselt olemasoleva kohustuse tingimusi, käsitletakse vastavat asendamist või muutmist esialgse kohustuse kajastamise lõpetamisega ja uue kohustuse kajastamisega, ning vastavate bilansiliste maksumuste vaheline erinevus kajastatakse kasumiaruandes.

Finantsinstrumentide saldeerimine

Finantsvarad ja finantskohustused saldeeritakse ning netosumma kajastatakse finantsseisundi aruandes siis ja üksnes siis, kui on olemas kehtivalt jõustatav õigus kajastatud summade saldeerimiseks ning on olemas tasaarveldamise kavatsus või kavatsus realiseerida varad ja arveldada kohustused samaaegselt.

Finantsinstrumentide õiglane väärtus

Aktiivsel turul mittekaubeldavate finantsinstrumentide puhul määratakse õiglane väärtus kindlaks sobiva hindamismeetodi abil. Sellised meetodid võivad hõlmata mitteseotud osapoolte vaheliste hiljutiste turutehingute kasutamist; võrdlusi olulises osas sarnase teise instrumendi hetkel kehtiva õiglase väärtusega, diskonteeritud rahavoogude analüüsi või muude hindamismudelite kasutamist.

Kohustuslik reservkapital

Vastavalt Eesti Vabariigi äriseadustikule ja emaettevõtte põhikirjale teeb ettevõtte igal majandusaastal osanikele jooksva aasta jaotatavast puhaskasumist vähemalt 5% eraldise kohustuslikku reservkapitali, kuni reservkapital moodustab vähemalt 10% aktsiakapitalist. Kohustuslikku reservkapitali ei tohi dividendidena välja maksta, ent seda tohib kasutada kahjumi katmiseks, kui kahjumit ei ole võimalik katta vabast omakapitalist. Kohustuslikku reservkapitali võib kasutada ka ettevõtte aktsiakapitali suurendamiseks.

Müügitulu kajastamine

Müügitulu on tulu, mis tekib kliendilepingutest ettevõtte tavapärase äritegevuse käigus. Müügitulu kajastatakse tehinguhinnas. Tehinguhind on kogutasu, mida ettevõttel on õigus saada lubatud kaupade ja teenuste kliendile üleandmise eest ja millest on maha arvatud kolmandate isikute nimel kogutavad summad. Ettevõtte kajastab müügitulu siis, kui kontroll kauba või teenuse üle antakse üle kliendile, lähtudes tarneklauslitest. Sellega loetakse toimingukohustus täidetuks.

Ettevõttel puuduvad lepingud, kus periood kliendile lubatud kaupade või teenuste üleandmise ja kliendilt makse saamise vahel oleks pikem kui üks aasta. Sellest tulenevalt ei korrigeeri ettevõtte tehinguhinda raha ajaväärtuse mõju osas. Ettevõttel on kliendilepinguid, milles on teatud tingimustel kokku lepitud kauba tagastusõigus. Seoses piimatoodete lühikese realiseerimisajaga on kaubatagastused kajastatud käibevähendusena samas majandusaastas, kui tulu kliendilepingutest.

Kliendilepingutest tulenevad allahindlused on kajastatud müügikäibe vähendusena. Müügiedenduskulud kajastatakse käibevähendusena kui ei ole täpselt identifitseeritav millist toodet või teenust kliendi käest osteti.

Valitsusepoolne sihtfinantseerimine

Valitsusepoolset sihtfinantseerimist kajastatakse siis, kui on tõenäoline, et sihtfinantseerimine saadakse ja kõik sellega seotud tingimused suudetakse täita. Kui sihtfinantseerimine on seotud kuluartikliga, kajastatakse see tuluna sellise perioodi jooksul, mis on vajalik sihtfinantseerimise süsteemseks vastavusse viimiseks kuludega, mida see on kavandatud kompenseerima. Kui sihtfinantseerimine on seotud varaga, kajastatakse see tulevaste perioodide tuluna ning kantakse sealt tulusse võrdsetes summates sellega seotud vara eeldatava kasuliku eluea jooksul. Valitsusepoolse sihtfinantseerimise kajastamiseks kasutatakse brutomeetodit.

Tulumaks

Tulumaksuseaduse kohaselt ei ole Eesti äriühingud kohustatud maksma tulumaksu mitte kasumilt, vaid makstavatelt dividendidelt. Üldine tulumaksumäär on 20/80 väljamakstavalt netodividendilt. Ettevõtted saavad kasutada, regulaarselt makstavatele dividendidele soodusmaksumäära 14/86, mida on võimalik rakendada alates 01.01.2019 makstavatele dividendidele, millest kolmandikule eelmisel majandusaastal makstud dividendidest osale rakendub soodusmaksumäär 14/86 ning seda ületavale makstavale dividendide osale rakendub maksumäär 20/80. 14/86 soodusmaksumäära saab kasutada viimase kolme aasta keskmise väljamakstud dividendi summa ulatuses. Kuna tulumaksu makstakse mitte kasumilt, vaid dividendidelt, pole ajutisi erinevusi maksubaaside ning edasilükkunud tulumaksu varade ja kohustusi tekitavate varade ja kohustuste bilansiliste jääkmaksumuste vahel.

Makstavatelt dividendidelt tasumisele kuuluvat tulumaksu kajastatakse kasumiaruandes kuluna dividendide väljamaksmisest teatamise hetkel.

Maksimaalne tulumaksukohustus, mis kaasneb vaba omakapitali dividendidena väljamaksmisega, on avalikustatud raamatupidamise aastaaruandes, lisas 23.

Rendiarvestuse põhimõtted

Lepingu sõlmimisel hindab ettevõtte, kas leping on rendileping või kas leping sisaldab endas renti. Leping on rendileping (või sisaldab endas renti), kui leping annab õiguse kontrollida ja kasutada kindlaksmääratud vara teatud aja jooksul tasu eest.

Ettevõtte rentnikuna

Rendikomponenti sisaldava lepingu sõlmimisel või muutmisel jaotab ettevõtte lepingus sisalduva tasu igale rendikomponendile selle eraldiseisva hinna alusel.

Rendid kajastatakse kasutusõiguse varana põhivarade ning rendikohustusena võlakohustuste hulgas rendi alguse kuupäeval. Kasutusõiguse vara mõõdetakse algselt soetusmaksumuses, mis koosneb rendikohustuse algsummast. Rendikohustuse algsummat korrigeeritakse tehtud ettemaksete võrra, tehtud otseste kulutuste võrra ning taastamiskulude võrra (mis tulenevad vara demonteerimisest ning taastamisest). Saadud summast on maha arvatud saadud rendisoodustused. Rendimakse jaotatakse rendikohustuse põhiosa tagasimakseteks ja finantskuluks (intressikulu). Finantskulud jaotatakse rendiperioodile arvestusega, et intressimäär on igal ajahetkel kohustuse jääkväärtuse suhtes sama.

Kasutusõiguse vara amortiseeritakse lineaarselt rendi alguskuupäevast kuni rendiperioodi lõpuni, välja arvatud juhul, kui rendilepinguga antakse alusvara omandiõigus ettevõttele rendiperioodi lõpus üle või kui kasutusõiguse vara jääkväärtus viitab sellele, et ettevõtte plaanib kasutada vara väljaostuoptsiooni. Sellisel juhul amortiseeritakse kasutusõiguse vara alusvara kogu kasuliku eluea jooksul, mis määratakse samadel alustel nagu vastavate ettevõtte poolt omatavate materiaalsete põhivarade puhul. Lisaks vähendatakse kasutusõiguse vara väärtuse langusest tulenevate kahjumite korral. Samuti korrigeeritakse kasutusõiguse vara rendikohustuse teatud ümberhindamistel.

Rendikohustust mõõdetakse finantsseisundi aruandes algselt rendimaksete nüüdisväärtuses, mida ei ole veel makstud rendisuhte alguskuupäevaks. Rendimaksud diskonteeritakse, kasutades rendi sisemist intressimäära või rentniku alternatiivset laenuintressimäära. Alternatiivne intressimäär on intressimäär, mida ettevõtte peaks maksma kui ta finantseeriks sarnase vara kasutusõiguse ostmist laenuga.

Rendikohustust mõõdetakse korrigeeritud soetusmaksumuses. See arvutatakse ümber siis, kui tulevastes rendimaksetes on muutusi, mis tulenevad indeksist või määrast, kui muutub hinnang garanteeritud jääkväärtuse summa osas või kui ettevõtte muudab oma hinnangut selle osas, kas soovitakse kasutada vara väljaostu, rendi pikendamise või lõpetamise võimalusi. Samuti mõõdetakse rendikohustust ümber kui muutuvad fikseeritud maksed (sealhulgas sisuliselt fikseeritud rendimaksed). Kui rendikohustust hinnatakse ümber ülal loetletud põhjustel, tehakse kasutusõiguse vara bilansilises maksumuses vastav korrigeerimine. Rendikohustuse muudatuse mõju kajastatakse kasumiaruandes, kui kasutusõiguse vara bilansiline maksumus on vähendatud nullini.

Lühiajalisi rente ja väheväärtusliku vara rente kajastatakse rendiperioodi jooksul lineaarselt koondkasumiaruandes kuluna.

Eraldised

Eraldised kajastatakse siis, kui ettevõttel on möödunud sündmuse tagajärjel eksisteeriv kohustus (juriidiline või hüpoteetiline) ja on tõenäoline, et majanduslikku kasu sisaldavate ressursside väljavool on vajalik kohustuse täitmiseks ning kohustuse suurus on võimalik usaldusväärselt hinnata. Kui ettevõtte prognoosib eraldise osalist või täielikku hüvitamist, näiteks kindlustuslepingu alusel, kajastatakse hüvitamine eraldi varana, kuid üksnes siis, kui hüvitamine on praktiliselt kindel. Eraldisega seotud kulu esitatakse kasumiaruandes ilma hüvitusega.

Kui raha ajaväärtuse mõju on oluline, diskonteeritakse eraldisi, kasutades kehtivat maksueelset määra, mis peegeldab vajaduse korral kohustusele iseomast riski. Diskonteerimise kasutamise korral kajastatakse eraldise suurenemine aja möödumise tõttu finantskuluna.

Tingimuslikud kohustused

Lubadused, garantiid ja muud kohustused, mille realiseerumine on vähetõenäoline või millega kaasnevate kulutuste suurus ei ole võimalik piisava usaldusväärsusega hinnata, kuid mis teatud tingimustel võivad tulevikus muutuda kohustusteks, on avalikustatud aastaaruande lisades.

Seotud osapooled

Seotud osapooled on aktsionärid, töötajad, juhtkonna liikmed, nende lähisugulased ja äriühingud, kes otseselt või kaudselt, mitme vahendaja kaudu, kontrollivad aruandekohustuslast või on aruandekohustuslase kontrolli all eeldusel, et nimetatud suhe annab ühele poolele õiguse kontrollida või avaldada olulist mõju teisele poolele finants- ja tegevusotsuste langetamisel.

Info seotud osapoolte vaheliste nõuete, kohustuste ja tehtud tehingute kohta on esitatud lisas 22.

Bilansipäeva järgsed sündmused

Olulisi asjaolusid, mis mõjutavad varade ja kohustuste hindamist ning ilmnevad bilansipäeva ja finantsseisundi aruannete koostamise kuupäeva vahel ning on seotud aruandeperioodil või varem toimunud tehingutega, kajastatakse raamatupidamisaruannetes.

Hilisemaid sündmusi, mida ei ole varade ja kohustuste hindamisel arvesse võetud, ent millel on oluline mõju järgmisele majandusaastale, avalikustatakse aastaaruande lisades.

4. Kriitilise tähtsusega raamatupidamisotsused, peamised ebakindluse allikad ja finantsriskid

Juhtkonna otsused ja hinnangud

Ettevõtte finantsaruannete koostamine nõuab juhtkonnalt otsuste, eelduste ja prognooside tegemist ning hinnangute andmist, mis mõjutavad kajastatud tulude, kulude, varade ja kohustuste summasid, ning tingimuslike kohustuste avaldamist aruandeperioodi lõpu seisuga. Nende eelduste, prognooside ja hinnangutega seotud ebakindlus võib siiski kaasa tuua tulemusi, mis nõuavad mõjutatud vara või kohustuse bilansilise maksumuse olulisi korrigeerimisi tulevastel perioodidel.

Juhtkonna otsuseid ja hinnanguid on järjepidevalt läbi vaadatud ja nende aluseks on ajaloolised kogemused ja muud tegurid, sealhulgas tulevikus toimuvate sündmuste prognoosid, mida hetkeolukorras mõistlikuks loetakse.

Olemasolevad asjaolud ja prognoosid tulevaste arengute kohta võivad aga muutuda turu muutuste või väljaspool ettevõtte kontrolli aset leidvate asjaolude tõttu, seetõttu hinnanguid ja nende aluseks olevaid prognoose vaadatakse läbi jooksvalt. Raamatupidamise kohta antud hinnanguid kajastatakse perioodil, mil hinnangut korrigeeritakse, kui korrigeerimine puudutab üksnes vastavat perioodi, või korrigeerimise perioodil ja tulevastel perioodidel, kui korrigeerimine puudutab nii jooksvat perioodi kui ka tulevasi perioode.

Juhtkonnalt suuremat hoolikust nõudvad või keerukamad valdkonnad või valdkonnad, kus eeldustel ja hinnangutel on finantsseisundi aruannete seisukohast märkimisväärne tähtsus, on:

Tegevuse jätkuvus

Juhtkonna hinnangul on Ettevõtte jätkuvalt tegutsev. Täiendavat informatsiooni tegevuse jätkuvuse kohta on toodud lisas 26.

Firmaväärtuse langus

Ettevõtte kontrollib firmaväärtuse langust vähemalt kord aastas. Selleks hinnatakse nende raha genereerivate üksuste kasutusväärtust, millele firmaväärtus on jagatud. Kasutusväärtuse kindlaksmääramiseks peab juhtkond andma hinnangu raha genereeriva üksuse eeldatavatele tulevastele rahavoogudele ning valima kohase diskontomäära nende rahavoogude nüüdisväärtuse arvutamiseks. Firmaväärtuse bilansiline maksumus 31.12.2023 seisuga oli 3 538 472 eurot (31.12.2022: 3 538 472 eurot). Seisuga 31.12.2023 ja 31.12.2022 firmaväärtuse allahindlusvajadust ei tuvastatud. Üksikasjalikumalt käsitletakse firmaväärtust lisas 6.

Materiaalse põhivara kasuliku eluea määramine

Juhtkond on andnud hinnangu materiaalse põhivara ning immateriaalse põhivara kasulikule elueale võttes aluseks äritegevuse mahu, vastava ala kogemused ja tulevikuväljavaated. Lisas 3 on avalikustatud juhtkonna hinnang ettevõtte materiaalse põhivara ning immateriaalse põhivara kasulikele eluigadele. Kui materiaalse ja immateriaalse põhivarade eluead oleksid 10% pikemad, siis aruandeaasta amortisatsioonikulu oleks 85 799 euro võrra väiksem (2022. aastal 105 586 euro võrra väiksem). Kui aga 10% lühemad, siis amortisatsioonikulu oleks 104 771 euro võrra suurem (2022. aastal 128 933 euro võrra suurem).

Ettevõtet mõjutavad alltoodud riskid.

Tururisk

Ettevõtte põhilise osa müügitulust moodustab omatoodete müük Eesti turul. Mahutoodete peamiseks ekspordipiirkonnaks on Euroopa, kuid tooteid turustatakse ka mujal maailmas. Ettevõtte äritegevuse tulemit mõjutavad valitsev piimandusturu olukord, turuhindade tase, arengu- ja uurimiskulude maht, tootmiskulude tase, suhted piimatootjate ja suurl klientidega. Ettevõtte tootmiskulude tasemele avaldab kõige suuremat mõju toorpiima kokkuostuhind ja selle kõikumine ning globaalne majanduskeskkond. Seoses Euroopas toimuva rohepöördega on toimunud väga järsud hinnatõusud energia sektoris ja seetõttu on hakanud ettevõtte äritegevuse tulemit varasemast tunduvalt rohkem mõjutama ka energia turuhinnad.

Tururisk on risk, et finantsinstrumendi tulevaste rahavoogude õiglane väärtus kõigub muutuste tõttu turuhindades. Turuhinnad hõlmavad järgmisi riskiliike: intressimäära risk, valuutarisk, tooraine hinna risk. Finantsinstrumendid, mida mõjutab tururisk, hõlmavad laene ja hoiuseid.

Poliitilised ja rahvusvahelised riskid

Ettevõtte on avatud ekspordiga seotud riskidele. Ettevõtte äritegevust ja finantstulemusi mõjutavad alltoodud rahvusvahelised riskid:

- välisriikide majanduslik ja poliitiline ebastabiilsus;
- konfiskeerimine ja lepingute olematuks tunnistamine, mis on tingitud sõjast, terrorismist, rahvarahutustest;
- piirangud välisvaluuta ringluses, sanktsioonid, maksundust, kaubandust ja investeeringuid mõjutavate seaduste ja määruste vastuvõtmine ja muutmine.

Ettevõtte ei saa tagada, et ei jää ebasoodsate rahvusvaheliste arengute objektiks oma ekspordi tegevuse suhtes või on piisavalt kindlustatud võimalike kahjude tekkimise eest selliste riskide puhul.

Maailma riikides kehtivad regulatsioonid

Ettevõtte äritegevus on maailma riikide ja omavalitsuste seaduste ja määruste objektiks. Vaatamata sellele, et ettevõtte omab mitmeid rahvusvahelise tähtsusega sertifikaate, mis kehtivad teatud piirkondades või kindlatel rahvusvahelistel turgudel, võib ettevõtte suutlikkus müüa toodangut vastavates riikides olla kahjustatud kohalike seaduste muutmise tõttu.

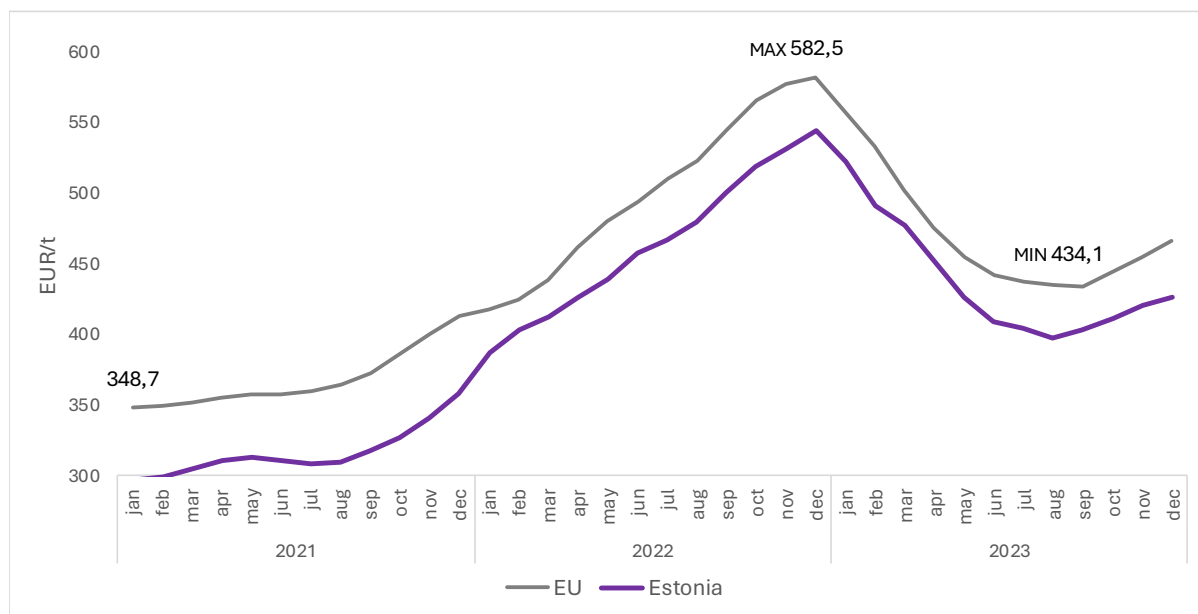
Kehtivate seaduste ja määruste muutus või uute regulatsioonide vastu võtmine võivad kahjustada ettevõtte äritegevust, majandus- ja finantstulemusi. Ettevõtte ei saa ennustada, millisel määral tema tulevased rahavood ja kasumid võivad olla mõjutatud uute kohustuslike õigusnormide poolt.

Tooraine hinnarisk

Euroopa ja maailma piimanduses toimuv mõjutab otseselt ka Eesti piimandussektorit, millest suurimat mõju omab tooraine hindade kõikumine. Viimaste aastate jooksul on olnud ettevõtte peamiseks riskiteguriks ebastabiilsus tooraine sisseostuhindades, kuna sisend- ja väljundhindade vahel on piisav ajaline inerts. Alates 2021. aasta neljandast kvartalist hakkas toorpiima keskmine hind jõuliselt tõusma, saavutas väga järsu tõusunurga 2022. aasta teisest kvartalist ja jõudis tippu 2022. aasta detsembrikuuks. 2023. aasta esimesel poolel toorpiima hind langes, saavutades madalaima punkti septembris, kuid jäädes siiski kõrgemale tasemele võrreldes 2021. aasta tasemega. 2023. aasta neljandas kvartalis hakkas toorpiima hind taas tõusma, mis jätkus ka 2024. aasta esimeses kvartalis.

Kolme viimase aasta toorpiima hindu illustreeriv graafik tugineb andmetel, mis on leitav internetileheküljelt:

https://agriculture.ec.europa.eu/data-and-analysis/markets/overviews/market-observatories/milk_en

EU keskmine toorpiimahind [€/tonn]

Ettevõtte põhitegevus nõuab pidevat varustatust piimaga ja seetõttu ka piimatootjatelt toorpiima ostmist/kogumist. Viimastel aastatel on kontsern, kuhu ettevõtte kuulub, keskendunud enam oma tootmisüksuste vahetus läheduses paiknevatest farmidest piima varumisele, et vähendada logistilisi kulusid ning kindlustada kvaliteetsem ja operatiivsem tarneahel.

Tulenevalt suurl klientidega sõlmitud müügilepingutest on ettevõtte võimalik tooraine hinnatõuse müügihindadesse edasi viia teatud ajalise inertsiga, mis järsu sisendhinna tõusu puhul võib kaasa tuua ajutise paarikuulise kasumlikkuse languse. Kui aga toorme hind tõuseb 24 kuud järjest, on kasumlikkuse tagamine tõsine väljakutse.

Ettevõtte hinnangul, kui kõik muud muutujad on konstantsed, on tooraine hinna muutuse mõju ettevõtte maksueelsele kasumile järgmine: tooraine hinna suurenemine 10% võrra toob kaasa brutokasumi vähenemise 3,0 miljoni euro võrra (2022: 2,8 miljoni euro võrra). Mõju on arvestatud vastavalt aasta keskmistele.

Intressimäära risk

Intressimäära risk on risk, et finantsinstrumendi õiglane väärtus või tulevased rahavood kõiguvad turu intressimäärade muutuste tõttu. Ettevõtte avatus turu intressimäärade muutuste riskile on eelkõige seotud ettevõtte muutuva intressimääraga lühi- ja pikaajaliste võlakohustustega. Ettevõtte intressirisk piirdub Euribor'i kõikumisega.

Ettevõtte intressiriskile avatud finantsinstrumendid on alljärgnevad:

Seisuga 31.12.2023	Tähtaeg alla 1 aasta	Tähtaeg 1-5 aastat	Kokku
<i>Fikseeritud intressimäär</i>			
Intressikandvad kohustused	3 392 818	45 808	3 438 626
<i>Ujuv intressimäär</i>			
Intressikandvad kohustused	3 016 834	11 070 423	14 087 257
Kokku	6 409 652	11 116 231	17 525 883

Seisuga 31.12.2022	Tähtaeg alla 1 aasta	Tähtaeg 1-5 aastat	Kokku
<i>Fikseeritud intressimäär</i>			
Intressikandvad kohustused	6 991 883	52 847	7 044 730
<i>Ujuv intressimäär</i>			
Intressikandvad kohustused	2 149 934	13 620 952	15 770 886
Kokku	9 141 817	13 673 799	22 815 616

2023. aastal jätkas 6 kuu Euribor tugevat tõusu kasvades aasta alguse tasemelt 2,732% tasemele 3,861% aasta lõpus. 2023. aasta oktoobris 4,143%lise maksimumi saavutanud 6 kuu Euribor on sealt alates aeglaselt tempos langema hakanud ning on 2024. aasta alguses jätkuvalt tasapisi langenud.

Ettevõtte hinnangul, kui kõik muud muutujad on konstantsed, oleks ujuva intressimääraga laenude ja krediitide intressimäära ühe protsendipunkti muutuse mõju ettevõtte aruandeaasta maksueelsele kasumile 151 754 eurot aastas (2022: 169 776 eurot aastas).

Ettevõtte on Euriboriga seotud nii antud laenud kui ka saadud laenud. Ettevõtte ei kasuta riskimaandamisinstrumente intressimäärade kõikumisest tuleneva riski maandamiseks. Laenukohustuste vähenemise tõttu väheneb ka ettevõtte avatus Euribor'i tõusust tekkiva riski osas. Keskmisi laenuintresse on käsitletud lisas 11.

Müügilepingutega seotud kontsentratsiooni risk

Ettevõtte äritegevus sõltub klientidega sõlmitud lepingutest tootesortimendi ja rakendatavate boonuste osas. Toodete sortimendist eemaldamine mõne suurima jaeketi poolt võib oluliselt mõjutada ettevõtte finantstulemusi ja konkurentsivõimet, seetõttu tegeleb ettevõtte igapäevaselt lisaks olemasolevate kliendisuhete hoidmisele ka kliendibaasi laiendamise ja uute turgude otsimisega.

Krediidirisk

Klientide poolt maksetingimuste rikkumine ja maksetega viivitamine avaldab negatiivset mõju ettevõtte likviidsusele. Nõuete allahindluste kohta leiab infot lisast 8.

Krediidirisk on risk, et vastaspool ei täida finantsinstrumendist või kliendilepingust tulenevaid kohustusi, mis toob kaasa finantskahju. Ettevõtte on avatud krediidiriskile, mis tuleneb põhitegevusest (eelkõige nõuetest ostjate vastu) ja finantseerimistegevusest, sealhulgas väljaantud lühiajalistest laenudest.

Nõuded ostjate vastu

Klientidega seotud krediidiriski juhitakse ettevõtte kõigis äriüksustes, rakendades ettevõtte poolt klientidega seotud krediidiriski juhtimiseks kehtestatud põhimõtteid ja kontrollimeetmeid. Kliendi krediitkvaliteedi hindamisel on aluseks kliendi krediitdireiting ning individuaalsed krediitilimiidid määratakse vastavalt hindamisele. Kui kliendi maksevõime hindamine ei anna piisavalt häid tulemusi, siis toimub müük ettemaksuga. Klientide võlgnevusi jälgitakse regulaarselt ning tärned suurematele klientidele on kaetud krediitkindlustusega.

31. detsember 2023 seisuga oli ettevõttel 8 klienti (2022: 7 klienti), kelle võlgnevus ettevõttele ületas 100 tuhat eurot, moodustades kogu debitoorsest võlgnevusest umbes 67,5 % (2022: 71,4 %). Üle tähtaja võlgnevuste kohta on toodud täiendavat informatsiooni lisas 8.

Iga kliendi puhul analüüsitakse nõude laekumise tõenäosust ja sellest tulenevat allahindlust (eraldise moodustamise) vajadust igal aruandekuupäeval. Nõuded hinnatakse alla, kui nõude krediitkvaliteet on langenud ja aset on leidnud üks järgnevatest sündmustest: võlgniku olulised finantsraskused; lepingu rikkumine, näiteks kohustuste mittetäitmine või tähtjaks tasumata jätmine; on tõenäoline, et võlgnik läheb pankrotti või reorganiseerimisele ilma õigusjärgluseta. Eelnevast sõltumata loeb ettevõtte kohustuse mittetäidetaks, kui nõue on enam kui 90 päeva võrra maksetähtaega ületanud, välja arvatud juhul, kui ettevõttel on toetavaid argumente, miks sellest pikem maksetähtaja ületamine on põhjendatud. Krediitkindlustusega nõuete puhul lähtutakse allahindluste puhul krediitkindlustuslepingus sätestatud tähtaegadest ja omavastutuse määra. Aruandekuupäeval on maksimaalseks krediidiriskiks allpool avalikustatud iga finantsvarade liigi bilansiline maksumus. Finantsseisundi aruandes kajastatud summadest on maha arvatud ebatõenäoliselt laekuvate nõuete eeldatav krediitkahjum. Ettevõtte valduses ei ole tagatisi. Ettevõtte hindab ostjate vastu olevate nõuete seotud riskikontsentratsiooni madalaks.

Seisuga 31. detsember 2023 on maksimaalne krediidirisk, mis tekiks kõigi nõuete tasumata jätmise korral 36,1 miljonit eurot (2022: 39,4 miljonit eurot) ja koosneb järgnevatest finantsvaradest:

Finantsvarad	Lisa	31.12.2023	31.12.2022
Raha pangakontodel	10	352 803	142 265
Nõuded ostjate vastu	8	2 249 261	2 990 044
Laenunõuded	8	26 867 056	27 467 056
Muud nõuded	9	6 602 230	8 617 120
Aruandeperioodi lõpus		36 071 350	39 216 485

Maksimaalne krediidirisk, mis tuleneb ettevõtte nõuetest ostjate vastu ja muudest nõuetest, on toodud allpool:

Nõuded 31.12.2023	Tähtaeg ei ole saabunud	Tähtaeg ületatud 1-30 päeva	Tähtaeg ületatud üle 30 päeva	Nõuded kokku
Nõuded ostjate vastu (lisa 8)	1 910 784	260 113	78 364	2 249 261
Laenunõuded (lisa 8)	26 867 056	0	0	26 867 056
Muud nõuded (lisa 8)	6 602 230	0	0	6 602 230
Kokku	35 380 070	260 113	78 364	35 718 547

Nõuded 31.12.2022	Tähtaeg ei ole saabunud	Tähtaeg ületatud 1-30 päeva	Tähtaeg ületatud üle 30 päeva	Nõuded kokku
Nõuded ostjate vastu (lisa 8)	2 750 379	212 008	27 657	2 990 044
Laenunõuded (lisa 8)	27 467 056	0	0	27 467 056
Muud nõuded (lisa 8)	8 617 120	0	0	8 617 120
Kokku	38 834 555	212 008	27 657	39 074 220

Antud laenud

Laenude väljaandmisel analüüsitakse individuaalselt laenude väljaandmise vajadust ja vastavust ettevõtte tegevuseesmärkidele ning laenude ja kõikide kaasnevate tasude tagastamise tõenäosust. Aruandekuupäeval on maksimaalselt antud laenude krediidiriskiks 26,9 miljonit eurot, mis on seotud sõsarettevõtte Tere AS saneerimiskavas olevate tagatud laenudega (2022: 27,5 miljonit eurot). Ettevõtte hindab, et välja antud laenude krediidirisk ei ole suurenenud. Täiendav info väljaantud laenude kohta on toodud lisa 9.

Likviidsed vahendid

Likviidsete vahendite (raha ja tähtajalised hoiused) krediidirisk on piiratud, sest vabu rahalisi vahendeid hoitakse põhiliselt Swedbank ja SEB grupi pankade arvelduskontodel. Swedbanki ja SEB gruppi kuuluvad Baltikumis tegutsevad pangad ei oma eraldi Moody'se krediidireitinguid. Swedbanki grupi emaettevõtte Swedbank AB omab Moody'se pikaajalist krediidireitingut Aa3 (2022. aastal Aa3) ning SEB grupi emaettevõtte Skandinaviska Enskilda Banken AB omab Moody'se pikaajalist krediidireitingut Aa2 (2022. aastal Aa3). Pangakontode jääke on kajastatud lisa 9.

Likviidsusrisk

Likviidsusrisk esindab ohtu ettevõtte maksevõimele. Ettevõtte eesmärk on hoida ettevõtte ja lõpliku konsolideeriva emaettevõtte AS-i Maag Grupp finantseerimisvajadus ja finantseerimisvõimalused tasakaalus. Likviidsusrisi juhtimise vahendina kasutatakse rahavoogude planeerimist. Ettevõtte rahavoogude võimalikult efektiivseks juhtimiseks kasutavad kontserni liikmed lõpliku konsolideeriva emaettevõtte ühtset kontsernikontot, mis võimaldab kontsernikonto liikmetel kasutada rahalisi vahendeid AS-i Maag Grupp kui emaettevõtte poolt kehtestatud limiidi piires.

Likviidsusrisi maandamiseks kasutab ettevõtte erinevaid finantseerimise allikaid, milleks on panga- ja emaettevõtte laenud, arvelduslaenud, faktooring, ostjate nõuete ja tarnelepingute pidev monitoring. Arvelduslaene ja faktooringut kasutatakse käibekapitali finantseerimiseks, põhivara ja finantsinvesteeringute soetamiseks kasutatakse pikaajalisi pangalaene, emaettevõtte laene ja/või rendilepinguid. Ettevõtte finantsvõimendust arvestades on likviidsuse juhtimine üks ettevõtte prioriteete.

Diskonteerimata finantskohustuste (põhiosa ja tuleviku intressimaksete) analüüs maksetähtaegade lõikes

Finantskohustused 31.12.2023	Kuni 1 kuu	1 – 3 kuud	3 – 12 kuud	1 – 5 aastat	Kokku	Bilansiline väärtus
Laenukohustused (lisa 11)	272 787	636 589	6 174 596	12 132 227	19 216 199	16 796 033
Rendikohustused (lisa 11)	32 191	54 343	206 461	471 499	764 494	729 850
Võlad tarnijatele (lisa 12)	9 256 379	732 202	235	0	9 988 816	9 988 816
Muud kohustused (lisa 12)	806 424	0	0	0	806 424	806 424
Kokku	10 367 781	1 423 134	6 381 292	12 603 726	30 775 933	28 321 123

Finantskohustused 31.12.2022	Kuni 1 kuu	1 – 3 kuud	3 – 12 kuud	1 – 5 aastat	Kokku	Bilansiline väärtus
Laenukohustused (lisa 11)	180 636	381 948	8 907 097	13 953 886	23 423 567	22 016 127
Rendikohustused (lisa 11)	19 525	41 123	186 316	573 780	820 744	799 489
Võlad tarnijatele (lisa 12)	10 796 470	3 452 061	0	0	14 248 531	14 248 531
Muud kohustused (lisa 12)	682 936	0	0	0	682 936	682 936
Kokku	11 679 567	3 875 132	9 093 413	14 527 666	39 175 778	37 747 083

Tulevaste perioodide rahavood võivad tegelikkuses olla erinevad lepingulistele tingimustele vastavatest rahavoogudest. Erinevused võivad olla tingitud näiteks intressimäärade muutusest, laenukovenantide rikkumisest või seoses sellega, et rahavood leiavad aset varem kui lepingulised tähtajad seda ette näevad.

Tootmistegevusega seotud riskid

Ettevõtte jaoks on alati suureks ohuteguriks tootmisprotsessidega seotud riskid. Antud riskid on seotud peamiselt tootmisseadmete purunemise või kahjustustega ning tööõnnetustega, mis on seotud füüsiliste vigastustega. Ettevõtte kasutab riskide maandamiseks ennetavaid meetmeid nagu kindlustuslepingute sõlmimine, garantiitingimuste lisamine tüüpolepingutesse, töökorralduse reeglite kehtestamine. Vaatamata ennetustööle võib tekkida olukordi, mida ei osatud ette näha ning mis võivad enesega kaasa tuua tootmiskulude kasvu, nõuda täiendavaid investeeringuid ning avaldada negatiivset mõju ettevõtte majandustulemusele ja finantspositsioonile. Lisaks võib see kahjustada ettevõtte mainet.

Vaidlused

Ettevõtet võidakse oma tavapärase majandustegevuse käigus kaasata aeg-ajalt vaidlustesse. Sellised vaidlused võivad majandustegevust häirida ning avaldada mõju ka finantstulemustele. Aruande koostamise seisuga käimasolevad vaidlused ei tekita vajadust täiendavate eraldiste kajastamiseks.

Õiglase väärtuse hindamine

Õiglase väärtus on summa, mille eest on hindamispäeva seisuga võimalik vahetada vara või arveldada kohustust tavapärase äritehingu käigus sõltumatute turuosaliste vahel.

Õiglase väärtuse hindamisel lähtutakse eeldusest, et vara müük või kohustuse tasumine toimub:

- vara või kohustuse peamise turu tingimustes, või
- peamise turu puudumisel, vara või kohustuse jaoks soodsaima turu tingimustes.

Ettevõttel peab olema juurdepääs peamisele või soodsaimale turule.

Vara või kohustuse õiglase väärtuse hindamisel eeldatakse, et turuosalised lähtuvad vara või kohustuse hinna määramisel oma majanduslikest huvidest.

Ettevõtte kasutab õiglase väärtuse hindamisel meetodeid, mis on antud tingimustes asjakohased ja mille kasutamiseks eksisteerib piisavalt andmeid, et hinnata õiglast väärtust, maksimeerides asjakohaste jälgitavate sisendite kasutamist ja minimeerides mittejälgitavate sisendite kasutamist.

Kõik varad ja kohustused, mis on hinnatud õiglasesse väärtusesse või avalikustatud finantsaruannetes, on klassifitseeritud vastavalt õiglase väärtuse hierarhiale, mis on kirjeldatud allpool ning põhineb madalaima taseme sisendil, mis on oluline õiglase väärtuse mõõtmisele tervikuna:

- Tase 1: Noteeritud (korrigeerimata) hinnad aktiivsel turul identsetele varadele ja kohustustele;
- Tase 2: Hindamismeetodid, mille puhul madalaima taseme olulised sisendid on otseselt või kaudselt jälgitavad;
- Tase 3: Hindamismeetodid, mille puhul madalaima taseme olulised sisendid ei ole otseselt või kaudselt jälgitavad.

Ettevõtte hindab iga aruandlusperioodi lõpul, kas varad ja kohustused, mis esinevad finantsaruannetes perioodide lõikes korduvalt, vajavad tasemete vahel ümberklassifitseerimist (baseerudes madalaimal sisendil, mis on oluline õiglase väärtuse hindamisele tervikuna).

Juhtkonna hinnangul ei erine ettevõtte korrigeeritud soetusmaksumuses kajastatud finantsvarade ja – kohustuste bilansiline väärtus oluliselt nende õiglasest väärtusest seisuga 31.12.2023 ja 31.12.2022. Nõuded ostjatele ja võlad hankijatele on lühiajalised ja seega on juhtkonna hinnangul nende bilansiline väärtus lähedane nende õiglasele väärtustele. Suurem osa pikaajalistest kohustustest baseerub ujuval intressimääral, mis muutub vastavalt turu intressimääradele. Juhtkonna hinnangul ei ole ettevõtte riskimarginaalid oluliselt muutunud võrreldes laenude saamise ajaga ja ettevõtte võlakohustuste intressimäärad vastavad turutingimustele.

Pikaajalised nõuded	31.12.2023	31.12.2022
Soetusmaksumuses	30 945 183	32 576 044
Õiglases väärtuses	30 645 421	32 099 401

Kapitali juhtimine

Ettevõtte eesmärgiks kapitali juhtimisel on tagada jätkusuutlikkus, et kindlustada tulu aktsionäridele ja säilitada sealjuures optimaalne kapitalistruktuur kapitalikulu vähendamiseks. Kapitalistruktuuri säilitamiseks või parandamiseks võib ettevõtte reguleerida aktsionäridele makstavat dividendide summat, tagastada kapitali aktsionäridele, emiteerida uusi aktsiaid või müüa varasid võla vähendamiseks.

Vastavalt tööstusharus levinud praktikale kasutab ettevõtte kapitali jälgimiseks netovõla- ja omakapitali suhet. See suhtarv leitakse netovõla jagamisel kogukapitaliga. Netovõla arvutamiseks lahutatakse koguvõlast (intressikandvate kohustuste summa) raha ja selle ekvivalendid.

Alltoodud kuupäevade seisuga oli võla ja omakapitali suhtarv järgmine:

	31.12.2023	31.12.2022
Intressikandvad kohustused (lisa 11)	17 525 883	22 815 616
Raha ja raha ekvivalendid (lisa 9)	-352 803	-142 265
Netovõlg	17 173 080	22 673 351
Omakapital	18 589 033	12 569 432
Omakapital ja netovõlg kokku	35 762 113	35 242 783
Võlgnevuste suhtarv	48%	64%

Ettevõtte teenis majandusaastal koondkasumit summas 520 111 eurot. Seisuga 31.12.2023 ületasid lühiajalised kohustused käibevara 9 487 555 euro võrra, lühiajalised kohustused sisaldavad lõplikult konsolideerivalt emaettevõttelt AS Maag Grupp saadud laenu summas 2 650 000 eurot ja kontsernikonto kohustust summas 3 374 865 eurot. AS Maag Grupp ei nõua laenu ennetähtaegselt tagasi ja võimaldab täiendavalt kasutada kontsernikontol olevaid vahendeid. Täiendavat infot leiab lisast 11.

Raamatupidamise aastaaruande koostamisel on lähtutud eeldusest, et ettevõtte on jätkuvalt tegutssev.

5. Materiaalne põhivara

Soetusmaksumus	Maa ja ehitised	Masinad ja seadmed	Sõidukid	Muu inventar	Lõpetamata põhivara projektid	Kokku
31.12.2021	5 519 030	14 156 954	183 287	263 581	266 561	20 389 413
Soetused	0	275 906	43 336	45 702	142 885	507 829
Müügid ja mahakandmised	0	-1 017 475	-138 095	-2 151	0	-1 157 721
Ümberklassifitseerimised	0	21 995	0	1 317	-23 312	0
31.12.2022	5 519 030	13 437 380	88 528	308 449	386 134	19 739 521
Soetused	60 340	340 400	5 218	17 122	323 839	746 919
Müügid ja mahakandmised	0	-97 007	-13 347	-74 234	0	-184 588
Ümberklassifitseerimised	22 493	361 361	0	2 280	-386 134	0
31.12.2023	5 601 863	14 042 134	80 399	253 617	323 839	20 301 852

Akumuleerunud kulum ja väärtuse langus

31.12.2021	-3 150 642	-11 400 643	-90 066	-234 625	0	-14 875 976
Kulum	-272 631	-836 087	-27 307	-25 536	0	-1 161 561
Müügid ja mahakandmised	0	1 012 316	82 556	2 151	0	1 097 023
31.12.2022	-3 423 273	-11 224 414	-34 817	-258 010	0	-14 940 514
Kulum	-273 321	-623 559	-16 576	-30 424	0	-943 880
Müügid ja mahakandmised	0	94 964	8 269	74 235	0	177 468
31.12.2023	-3 696 594	-11 753 009	-43 124	-214 199	0	-15 706 926

Bilansiline jääkmaksumus

31.12.2022	2 095 757	2 212 966	53 711	50 439	386 134	4 799 007
31.12.2023	1 905 269	2 289 125	37 275	39 418	323 839	4 594 926

Tabelis toodud kuupäevade seisuga oli täielikult amortiseerunud, ent jätkuvalt kasutusel oleva materiaalse põhivara soetusmaksumus järgmine:

Amortiseerunud varad	31.12.2023	31.12.2022
Ehitised	116 438	116 438
Masinad ja seadmed	8 601 843	6 673 287
Sõidukid	14 097	750
Muu inventar	234 412	204 130
Kokku	8 966 790	6 994 605

Pantide ja hüpoteekide kohta on toodud täiendavat informatsiooni lisas 20.

Kasutusõiguse varade ja rendilepingute kohta on toodud täiendavat informatsiooni lisas 21.

6. Immateriaalne põhivara

Soetusmaksumus	Firmaväärtus	Kaubamärgid	Muu immateriaalne põhivara	Kokku
31.12.2021	5 897 453	1 278 233	14 136	7 189 822
31.12.2022	5 897 453	1 278 233	14 136	7 189 822
31.12.2023	5 897 453	1 278 233	14 136	7 189 822

Akumuleerunud kulum ja väärtuse langus

31.12.2021	-2 358 981	-1 278 233	-14 136	-3 651 350
31.12.2022	-2 358 981	-1 278 233	-14 136	-3 651 350
31.12.2023	-2 358 981	-1 278 233	-14 136	-3 651 350

Bilansiline jääkmaksumus

31.12.2022	3 538 472	0	0	3 538 472
31.12.2023	3 538 472	0	0	3 538 472

Täielikult amortiseerunud immateriaalse põhivara soetusmaksumus	31.12.2023	31.12.2022
Kaubamärgid	1 278 233	1 278 233
Muu immateriaalne põhivara	14 136	14 136
Kokku	1 292 369	1 292 369

31.12.2023 seisuga koosneb firmaväärtus alljärgnevatest äriühendustest:

- 2007. aastal omandati AS Rakvere Piim.

AS Rakvere Piim firmaväärtuse testi puhul on lähtutud seisuga 31.12.2023 läbi viidud kaubamärkide Farmi ja Farmi Skyr hindamisest. Hindamiseks on kasutatud litsentsitasude vabastamise meetodit (relief from royalty method). Nimetatud meetodi kohaselt leitakse immateriaalse vara väärtus litsentsi- või kasutustasude alusel, mida tuleks maksta kolmandale isikule, juhul kui antud vara ei kuuluks omanikule. Kasutustasu määra (royalty rate) leidmisel on lähtutud piimasektori võrreldavatest turutehingutest ning hinnatavate kaubamärkide tugevusanalüüsist. Testis kasutatud rahavoogude aluseks on kasutusmäära alusel leitud kasutustasud, millest on maha arvestatud administreerimiskulud ja tulumaks.

Test tugineb juhtkonna prognoosile järgmise viie aasta kohta ning prognoosimisel on lähtutud alljärgnevatest eeldustest:

- perioodil 2024-2028 ja perpetuitedis:
  - Farmi kaubamärgi käibe keskmine kasv 2024. aastal on prognoositud 6,6%, järgnevatel aastatel keskmiselt 3,0% aastas;
  - Farmi Skyr kaubamärgi käibe kasv on prognoositud nii 2024. aastal kui ka ülejäänud kasuliku eluea jooksul ehk perioodil 2025-2043 keskmiselt 1,0% aastas;
  - Farmi kaubamärgi kasutustasu määr 0,87%;
  - Farmi Skyr kaubamärgi kasutustasu määr 1,11%;
  - eeldatav käibe kasv perpetuitedis 1,5%;
  - diskontomäär 8,76%

31.12.2023 teostatud testi tulemusena leitud kaetav väärtus on suurem kui bilansiline väärtus.

Firmaväärtuse testi tundlikkuse analüüs näitab, et kui väärtuse testis toimuksid alltoodud muutused, oleks mõju firmaväärtusele järgnev:

- 1 %-punkti võrra väiksem käibe kasv igal prognoosiaastal ei tooks kaasa firmaväärtuse allahindlust;
- diskontomäära suurendamine 1 % võrra ei tooks kaasa firmaväärtuse allahindlust.

7. Varud

Varud	31.12.2023	31.12.2022
Tooraine ja materjal	1 344 915	1 402 503
Käibetaara	249 709	267 607
Lõpetamata toodang	37 077	75 156
Valmistoodang	591 409	651 076
Kaubad teel	55 335	0
Müügiks ostetud kaubad	989	279
Kokku	2 279 434	2 396 621

Ettevõtte on aruandeperioodil varusid väärtuse langusest tingituna kuludesse kandnud 350 183 euro ulatuses, 2022. aastal oli vastav summa 384 644 eurot.

8. Nõuded ja ettemaksed

Lühiajalised nõuded ja ettemaksed	31.12.2023	31.12.2022
Nõuded ostjate vastu	1 647 489	2 457 593
Ebatõenäoliselt laekuvad arved	-16 536	-16 536
Faktooritavad nõuded	618 308	548 987
Nõuded ostjate vastu kokku	2 249 261	2 990 044
Laenunõuded	1 000 000	600 000
Intressinõuded	42 793	46
Antud laenud ja intressinõuded	1 042 793	600 046
Maksude ettemaksed ja tagasinõuded (lisa 13)	71 285	314 202
Tulevaste perioodide kulud	138 416	74 786
Tagatised ja deposiidid	7 290	7 290
Ettemaksed	0	0
Muud lühiajalised nõuded	1 702 497	3 063 236
Muud nõuded	1 919 488	3 459 514
Kokku	5 211 542	7 049 604

Pikaajalised nõuded	31.12.2023	31.12.2022
Pikaajalised laenunõuded	25 867 056	26 867 056
Pikaajalised intressinõuded	2 478 097	1 479 322
Muud pikaajalised nõuded	2 300 268	3 753 023
Kokku	30 645 421	32 099 401

Nii lühi- kui ka pikaajalised laenuõuded ja nendega kaasnevad intressinõuded on seotud sõsarettevõtte Tere AS saneerimiskavaga. Nõuded kannavad intressi 2,1% + 3 kuu Euribor, mida arvestatakse saneerimiskava kinnitava kohtumääruse vastuvõtmisele järgnevast kuupäevast. 21.07.2023 kinnitas Harju Maakohus Tere AS saneerimiskava kolmandat korda. 2023. aasta detsembris maksis Tere AS saneerimiskava järgsed kolmanda aasta maksed. Saneerimiskava kinnitanud 21.07.2023 maakohu määrusele esitasid veelkordselt määruskaebused Flinty OÜ ja Kentex Finance Eesti OÜ (likvideerimisel), kelle kaebused jättis Tallinna Ringkonnakohus oma 13.02.2024 määrusega rahuldamata ning Riigikohus otsustas 29.04.2024 mitte menetleda nende võlausaldajate määruskaebusi. Tere AS saneerimiskava on seega alates 29.04.2024 lõplikult kinnitatud.

Muud nõuded, nii lühi- kui pikaajalised, on samuti seotud Tere AS saneerimiskavaga. Need nõuded ei kannu intressi ja pikaajaline osa on kajastatud diskonteeritud väärtuses diskontomääraga 3,96%.

Kõik muud nõuded ostjate vastu ei ole intressi kandvad ning tasumisele kuuluvate summade maksetähtaeg varieerub kuni 60 päevani.

Allahinnatud nõuete muutus on olnud järgmine:

Nõuete allahindlused	2023	2022
Aruandeperioodi alguses	-16 536	-16 536
Aruandeperioodil laekunud	120	120
Varasema allahindluse tühistamine	0	0
Täiendavalt kajastatud allahindlus	-120	-120
Allahindlus aruandeperioodi lõpus	-16 536	-16 536

Seotud osapoolte nõuete ja ettemaksete kohta on toodud täiendavat informatsiooni lisas 22.

9. Raha ja raha ekvivalendid

Raha ja raha ekvivalendid	31.12.2023	31.12.2022
Pangakontod	352 803	142 265
Kokku	352 803	142 265

Raha pangakontol teenib intressi ujuva intressimääraga, mis põhineb igapäevasel pangahoiuse intressil.

10. Aktsiakapital

2023. aasta juunis otsustas aktsiaseltsi Farmi Piimatööstus üldkoosolek suurendada aktsiakapitali 5 499 490 euro võrra, lastes välja 86 064 uut aktsiat nimiväärtusega 63,90 eurot aktsia. Emaettevõtte Nordic Milk OÜ tasus uute aktsiate eest täies mahu. Ettevõtte vähemusaksionär talle seadusega kuuluvat ostueesõigust ei kasutanud ja aktsiakapitali suurendamises ei osalenud. Seisuga 31. detsember 2023 on täiendav aktsiakapital veel äriregistrisse kandmata, kuna Tartu Maakohu registriosakond peatas aktsiaseltsi Farmi Piimatööstus poolt juulis 2023 esitatud kandeavalduse menetluse.

Aruandeaasta lõpu seisuga jagunes aktsiaseltsi Farmi Piimatööstus aktsiakapital järgmiselt:

	31.12.2023	31.12.2022
Aktsiate arv	32 796	32 796
Aktsia nimiväärtus	63,90	63,90
Registreerimata aktsiate arv	86 064	0
Registreerimata aktsia nimiväärtus	63,90	00
Aktsiakapital kokku	7 595 154	2 095 664

31. detsembri 2023. seisuga on lõpliku konsolideeriva emaettevõtte AS Maag Grupp laenukohustuste tagatiseks panditud ettevõtte aktsiad emaettevõttele kuuluvas ulatuses.

11. Laenukohustused

	31.12.2023	31.12.2022	Keskmine laenuintress	Tähtaeg	Tagatis
Lühiajalised laenukohustused					
Rendikohustuste lühiajaline osa	270 337	237 040	6k E* + 1,8-2,25%; fikseeritud 2%	01/2024 - 07/2028	-
Lõpliku konsolideeriva emaettevõtte pikaajalise laenu tagasimaksed järgmisel perioodil	2 650 000	1 875 000	5,89%	11/2027	- Kaubamärgid (8tk), tagastus-kokkuleppega
Lõpliku konsolideeriva emaettevõtte kontsernikonto	3 374 865	6 969 247	5,88%	12/2024	-
Faktooringkohustus	0	10 863	3k E* + 1,29%		
Krediitiasutuste pikaajaliste laenude tagasimaksed järgmisel perioodil	114 450	49 667	3k E* + 2,25%	11/2027 - 04/2028	Hüpoteek, kommertsant
Kokku	6 409 652	9 141 817			
Pikaajalised laenukohustused					
Rendikohustuste pikaajaline osa	459 513	562 449	6k E* + 1,8-2,25%; fikseeritud 2%	01/2025 - 07/2028	-
Lõpliku konsolideeriva emaettevõtte pikaajaline laen	10 245 000	12 895 000	3,2%	11/2027	- Kaubamärgid (8tk), tagastus-kokkuleppega
Krediitiasutuste pikaajalised laenud	411 718	216 350	3k E* + 2,25%	11/2027 - 04/2028	Hüpoteek, kommertsant
Kokku	11 116 231	13 673 799			
Laenukohustused kokku	17 525 883	22 815 616			

* E = Euribor

Kõik laenukohustused on nomineeritud eurodes.

Laenukohustuste muutused	2023	2022
Laenukohustused perioodi algul	22 815 616	23 087 062
Saadud laenud	349 473	152 711
Laenude tagasimaksed	-1 964 322	-2 944 052
Arvelduslaenu muutus	-3 594 382	2 470 118
Faktooringkohustuste muutus	-10 863	-4 448
Lisandunud rendilepingud	236 115	427 477
Rendikohustuste põhiosa tagasimaksed	-304 018	-345 405
Rendilepingute lõpetamised	-1 736	-27 847
Laenukohustused perioodi lõpul	17 525 883	22 815 616

Intressikohustuste muutused	2023	2022
Intressikohustused perioodi algul	131 568	49 580
Arvestatud intressid	1 433 288	708 431
Tasutud intressid	-1 382 968	-626 443
Intressikohustused perioodi lõpul	181 888	131 568

Täiendav informatsioon tagatiste kohta on toodud lisa 20 ja rentide kohta lisa 21.

Seotud osapoolte laenukohustuste kohta on toodud täiendavat informatsiooni lisa 22.

12. Võlad ja ettemaksed

Lühiajalised võlad ja ettemaksed	31.12.2022	31.12.2022
Võlad tarnijatele	9 988 816	14 248 531
Maksuvõlad (lisa 13)	284 255	242 595
Võlad töövõtjatele	339 970	308 309
Intressivõlad	181 888	131 568
Muud võlad	311	464
Eraldised	126 442	122 855
Kokku	10 921 682	15 054 322

Tasumisele kuuluvate tarnijate summade maksetähtaeg varieerub vahemikus 7 kuni 60 päeva.

Seotud osapoolte võlgade ja ettemaksete kohta on toodud täiendavat informatsiooni lisa 22.

13. Maksud

	31.12.2023	31.12.2023	31.12.2022	31.12.2022
Maksud	Ettemaks	Maksuvõlg	Ettemaks	Maksuvõlg
Maksukohustuslase ettemaksukonto	39 124	0	164 381	0
Käibemaks	32 161	0	149 821	0
Kinnipeetud tulumaks	0	81 898	0	68 005
Sotsiaalmaks	0	177 071	0	151 212
Töötuskindlustusmaks	0	12 402	0	10 859
Kogumispension	0	3 858	0	3 560
Muud maksud	0	9 026	0	8 959
Kokku	71 285	284 255	314 202	242 595

Vaata ka lisa 9 (maksude ettemaksed) ja lisa 13 (maksuvõlad).

14. Tulu kliendilepingutest

Ettevõtte tulu kliendilepingutest jaguneb geograafiliste piirkondade järgi järgmiselt:

Müügitulu geograafiliste piirkondade järgi	2023	2022
Eesti	56 174 179	50 135 544
Ühendusesisene müük	16 074 903	16 059 269
Kokku	72 249 082	66 194 813

Ettevõtte tulu kliendilepingutest jaguneb tegevusalade lõikes järgmiselt:

Müügitulu tegevusalade lõikes	2023	2021
Omatoodangu müük	62 598 383	56 649 668
Ostetud kauba edasimüük	9 377 278	9 358 493
Teenuste osutamine	160 890	157 778
Tooraine ja materjalide müük	112 531	28 874
Kokku	72 249 082	66 194 813

Ettevõtte kliendilepingute kohustused loetakse täidetuks ja tulu kajastatakse siis, kui toodang, kaup või teenus on kliendile üle antud. Müügitulu kajastatakse konkreetsel ajahetkel, mitte pikema perioodi jooksul.

Seotud osapooltele müüdud kaupade ja teenuste kohta on toodud täiendavat informatsiooni lisas 22.

15. Müüdud toodangu kulu

Müüdud toodete kulu	2023	2022
Tooraine, materjal ja ostukaup edasimüügiks	-54 790 848	-52 499 427
Tööjõukulud (lisa 18)	-3 285 340	-3 202 087
Põhivara kulum (lisa 5)	-927 307	-1 130 292
Muud müüdud toodangu kulud	-4 117 857	-4 397 931
Kokku	-63 121 352	-61 229 737

Seotud osapooltelt soetatud kaupade ja teenuste kohta on toodud täiendavat informatsiooni lisas 22.

16. Turustuskulud

	2023	2022
Kauba transpordikulud ja logistikateenused	-4 938 480	-4 796 400
Tööjõukulud (lisa 18)	-618 447	-732 013
Reklaami-, turunduse- ja tootearenduse kulud	-844 251	-850 646
Põhivara kulum (lisa 5)	-13 425	-27 264
Muud turustuskulud	-1 290 395	-1 227 462
Turustuskulud kokku	-7 704 998	-7 633 785

17. Üldhalduskulud

	2023	2022
Mitmesugused sisseostetud teenused	-1 126 247	-976 963
Põhivara kulum (lisa 5)	-3 148	-4 005
Muud üldhalduskulud	-11 700	-29 655
Üldhalduskulud kokku	-1 141 095	-1 010 623

18. Tööjõukulud

	2023	2022
Palgakulud	-2 957 763	-2 981 153
Sotsiaalmaksud	-946 024	-952 947
Tööjõukulud kokku	-3 903 787	-3 934 100

Keskmine töötajate arv	2023	2022
Töötajate keskmine arv taandatud täistööajale	191	203
Keskmine arv töötamise liikide lõikes:		
- <i>töölepingu alusel töötav isik</i>	189	197
- <i>võlaõigusliku lepingu alusel teenust osutav isik</i>	2	6

19. Finantstulud ja -kulud

Finantstulud	2023	2022
Intressitulud	1 380 610	746 113
Muud finantstulud	176 881	0
Kokku	1 557 491	746 113
Finantskulud		
Intressikulud	-1 433 288	-708 431
Muud finantskulud	-44 763	-70 224
Kokku	-1 478 051	-778 655
Finantstulud ja -kulud kokku	79 440	-32 542

Seotud osapooltega seotud intressitulude- ja kulude kohta on toodud täiendavat informatsiooni lisa 22.

20. Kommertspandid, hüpoteegid ja tagatised

Ettevõtte ja lõpliku konsolideeriva emaettevõtte laenude tagatisteks on:

- kommertsant ettevõtte varale;
- ettevõtte aktsiate pant emaettevõttele kuulavas osas;
- eelmistelt finantseerimisasutustelt loovutamise teel omandatud nõudeõigus sõsarettevõtte Tere AS vastu;
- hüpoteegid kinnistutele.

Seisuga 31. detsember 2023 moodustas ettevõtte tagatiste kogusumma 49,0 miljonit eurot. Lisaks sellele on ettevõtte kinnistu Jõhvis hõlmatud Maag Grupp AS-i kontserni ülese hüpoteegi, kogusummas 65,0 miljonit eurot, hulka. Seisuga 31. detsember 2022 moodustas ettevõtte tagatiste kogusumma 45,4 miljonit eurot. Tagatiste bilansiline väärtus moodustas 31.12.2023 seisuga 45,2 miljonit eurot (2022: 49,1 miljonit eurot).

21. Rendilepingud

Ettevõtte kui rentnik

Rent hõlmab ettevõtte poolt ruumide, sõidukite, tootmiseseadmete, kontoriseadmete, töstukite ja muude seadmete eest tasumisele kuuluvaid rendimakseid. Rendilepingute tingimused, hinnaparandusklauslid ja pikendamise tingimused on erinevad. Rendilepingute tasumise lõpptähtajad, alusvaluutad ja intressimäärad on toodud lisas 11. Sõidukite ning masinate ja seadmete rendiperioodid on tavapäraselt 3-10 aastat. Ettevõtte rendib ka kontoritehnikat, mille lepingujärgne rendiperiood on tavapäraselt üks kuni viis aastat. Sellised rendid on ettevõtte määratlenud kas lühiajaliste või väheväärtuslike varade rentidena.

	Sõidukid	Masinate ja seadmed	Muud põhivarad	Kokku
Jääkmaksumus 31.12.2021	91 668	695 372	0	787 040
Aruandeperioodi kulum	-23 297	-142 029	-8 330	-173 656
Kasutusõiguse varade lisandumised, soetused	43 336	222 214	28 560	294 110
Kasutusõiguse varade kajastamise lõpetamised	-59 116	0	0	-59 116
Jääkmaksumus 31.12.2022	52 591	775 557	20 230	848 378
Aruandeperioodi kulum	-16 142	-169 611	-14 280	-200 033
Kasutusõiguse varade lisandumised, soetused	5 218	292 426	0	297 645
Kasutusõiguse varade kajastamise lõpetamised	-5 078	-2 044	0	-7 122
Jääkmaksumus 31.12.2023	36 589	896 328	5 950	938 867

Ettevõtte koondkasumiaruandes on kajastatud järgmised summad seoses rendilepingutega:

Rendilepingutega seotud kulud	2023	2022
Intressikulu rendilepingutelt	39 690	18 579
Väheväärtuslike ja lühiajaliste rendilepingute kulu	85 618	99 523
Aruandeperioodi kulum	200 033	173 656
Kokku	325 341	291 758

Rendikohustuste tulevikumaksed vastavalt tähtaegadele jagunevad järgnevalt:

Rendikohustused	31.12.2023	31.12.2022
Järgmise aasta jooksul	270 337	237 040
2–5 aasta jooksul	459 513	562 449
Kokku	729 850	799 489

Täiendav informatsioon lisas nr 11.

22. Tehingud seotud osapooltega

Aktsiaselts Farmi Piimatööstus emaettevõtte on Nordic Milk OÜ ja lõplik konsolideeriv emaettevõtte AS Maag Grupp.

	31.12.2023	31.12.2022
Nõuded		
Lõplik konsolideeriv emaettevõtte	353 042	46
Samasse konsolideerimisgruppi kuuluvad ettevõtted*	33 499 363	36 230 718
Kokku	33 852 405	36 230 764
Kohustused		
Emaettevõtte	5 907 765	8 942 802
Lõplik konsolideeriv emaettevõtte	16 481 209	21 878 492
Samasse konsolideerimisgruppi kuuluvad ettevõtted*	665 694	2 125 320
Kokku	23 054 668	32 946 614

	2023	2022
Müüdud kaubad ja teenused, intressitulud		
Emaettevõtte	911 436	229 847
Lõplik konsolideeriv emaettevõtte	259 291	284 053
Samasse konsolideerimisgruppi kuuluvad ettevõtted	4 678 819	4 259 504
Kokku	5 849 546	4 773 404
Ostetud kaubad ja teenused, intressikulud		
Emaettevõtte	37 903 156	34 470 381
Lõplik konsolideeriv emaettevõtte	1 272 164	695 579
Samasse konsolideerimisgruppi kuuluvad ettevõtted	7 814 739	9 415 736
Kokku	46 990 059	44 581 696

* Samasse konsolideerimisgruppi kuuluvad AS Maag Grupp kontserni kuuluvad ettevõtted.

Aruandeaastal arvestati ettevõtte juhtivtöötajatele tasusid koos sotsiaalmaksuga 115 232 eurot. 2022. aasta tasud koos sotsiaalmaksudega moodustasid kokku 104 574 eurot.

23. Tingimuslikud kohustused

Seisuga 31.12.2023 moodustas jaotamata kasum 8 985 115 eurot (2022: 8 465 004 eurot).

	31.12.2023	31.12.2022
Jaotamata kasum aruandeperioodi lõpus	8 985 115	8 465 004
Maksimaalne võimalik ettevõtte tulumaksu kohustus	1 797 023	1 693 001
Maksimaalne võimalik dividendi väljamakse	7 188 092	6 772 003

Maksimaalse võimaliku tulumaksukohustuse arvestamisel on lähtutud eeldusest, et jaotatavate netodividendide ja dividendide tulumaksu kulu summa ei või ületada jaotuskõlblikku kasumit seisuga 31.12.2023.

24. Bilansipäevajärgsed sündmused

Sõsarettevõtte Tere AS saneerimiskava kinnitanud 21.07.2023 maakohtu määrusele esitasid veelkordselt määruskaebused Flinty OÜ ja Kentex Finance Eesti OÜ (likvideerimisel), kelle kaebused jättis Tallinna Ringkonnakohus oma 13.02.2024 määrusega rahuldamata ning Riigikohus otsustas 29.04.2024 mitte menetleda nende võlausaldajate määruskaebusi. Tere AS saneerimiskava on seega alates 29.04.2024 lõplikult kinnitatud (vt ka lisa 8).

25. Tegevuse jätkuvus

Ettevõtte käibekapital on bilansipäeva seisuga negatiivne. Seisuga 31.12.2023 ületasid lühiajalised kohustused käibevara 9 487 555 euro võrra, lühiajalised kohustused sisaldavad lõplikult konsolideerivalt emaettevõttelt AS Maag Grupp saadud laenu summas 2 650 000 eurot ja kontsernikonto kohustust summas 3 374 865 eurot. Negatiivse käibekapitali vähendamiseks tehti 2023. aastal otsus suurendada aktsiakapitali 5 499 490 euro võrra, mille ka enamusaktsionär Nordic Milk OÜ sisse maksis. AS Maag Grupp ei nõua laenu ennetähtaegselt tagasi ja võimaldab täiendavalt kasutada kontsernikontol olevaid vahendeid.

Juhtkonna hinnangul on ettevõtte jätkuvalt tegutsev. Ettevõtte planeerib kasumlikkust kasvatada läbi lõpptoodete hinnatõusude, müügi mahu ja sisemise efektiivsuse suurendamise.

KASUMI JAOTAMISE ETTEPANEK

AS Farmi Piimatööstus juhatus teeb ettepaneku jätta 2023. majandusaastal tekkinud kasum summas 520 111 eurot jaotamata:

Eelmiste perioodide jaotamata kasum	8 465 004
2023. majandusaasta kasum	520 111
Kumulatiivne kasum	8 685 115
Jaotamata kasum seisuga 31.12.2023	8 685 115

22.05.2024

Aruande digitaalallkirjad

Aruande lõpetamise kuupäev on: 22.05.2024

Aktsiaselts Farmi Piimatööstus (registrikood: 10928619) 01.01.2023 - 31.12.2023 majandusaasta aruande andmete õigsust on elektrooniliselt kinnitanud:

Allkirjastaja nimi	Allkirjastaja roll	Allkirja andmise aeg
ÜLO KIVINE	Juhatuse liige	22.05.2024

Aruande üldkoosoleku kinnitamise staatus

Üldkoosoleku poolt kinnitamata

SÕLTUMATU VANDEAUDIITORI ARUANNE

Aktsiaselts Farmi Piimatööstus aktsionäridele

Arvamus

Oleme auditeerinud Aktsiaselts Farmi Piimatööstus (ettevõtte) raamatupidamise aastaaruannet, mis sisaldab finantsseisundi aruannet seisuga 31.12.2023 ning koondkasumiaruannet, rahavoogude aruannet ja omakapitali muutuste aruannet eeltoodud kuupäeval lõppenud aasta kohta ja raamatupidamise aastaaruande lisasid, sealhulgas olulist informatsiooni arvestuspõhimõtete kohta.

Meie arvates kajastab kaasnev raamatupidamise aastaaruanne kõigis olulistes osades õiglaselt ettevõtte finantsseisundit seisuga 31.12.2023 ning sellel kuupäeval lõppenud aasta finantstulemust ja rahavoogusid kooskõlas rahvusvaheliste finantsaruandluse standarditega, nagu need on vastu võetud Euroopa Liidu poolt.

Arvamuse alus

Viisime auditi läbi kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimise standarditega (Eesti). Meie kohustusi vastavalt nendele standarditele kirjeldatakse täiendavalt meie aruande osas „Vandeauditori kohustused seoses raamatupidamise aastaaruande auditiga”. Me oleme ettevõttest sõltumatud kooskõlas kutseliste arvestuseksperptide eetikakoodeksiga (Eesti) (sh sõltumatuse standardid), ja oleme täitnud oma muud eetikaalased kohustused vastavalt nendele nõuetele. Me usume, et auditi tõendusmaterjal, mille oleme hankinud, on piisav ja asjakohane aluse andmiseks meie arvamusele.

Muu informatsioon

Juhtkond vastutab muu informatsiooni eest. Muu informatsioon hõlmab tegevusaruannet, kuid ei hõlma raamatupidamise aastaaruannet ega meie vandeauditori aruannet. Meie arvamus raamatupidamise aastaaruande kohta ei hõlma muud informatsiooni ja me ei tee selle kohta mingis vormis kindlustandvat järeldust.

Seoses meie raamatupidamise aastaaruande auditiga on meie kohustus lugeda muud informatsiooni ja kaaluda seda tehes, kas muu informatsioon lahkneb oluliselt raamatupidamise aastaaruandest või meie poolt auditi käigus saadud teadmistest või tundub muul viisil olevat oluliselt väärkajastatud.

Lisaks on meie kohustus avaldada, kas tegevusaruandes esitatud informatsioon on vastavuses kohalduvate seaduses sätestatud nõuetega. Kui me teeme tehtud töö põhjal järelduse, et muu informatsioon on eespool toodu osas oluliselt väärkajastatud, oleme kohustatud sellest faktist aru andma.

Meil ei ole sellega seoses millegi kohta aru anda ning avaldame, et tegevusaruandes esitatud informatsioon on olulises osas kooskõlas raamatupidamise aastaaruandega ning kohalduvate seaduses sätestatud nõuetega.

Juhtkonna ja nende, kelle ülesandeks on valitsemine, kohustused seoses raamatupidamise aastaaruandega

Juhtkond vastutab raamatupidamise aastaaruande koostamise ja õiglase esitamise eest kooskõlas rahvusvaheliste finantsaruandlusstandarditega, nagu need on vastu võetud Euroopa Liidu poolt ja sellise sisekontrolli eest, nagu juhtkond peab vajalikuks, et võimaldada kas pettusest või veast tulenevate oluliste väärkajastamisteta raamatupidamise aastaaruande koostamist.

Raamatupidamise aastaaruande koostamisel on juhtkond kohustatud hindama ettevõtte suutlikkust jätkata jätkuvalt tegutsevana, esitama infot, kui see on asjakohane, tegevuse jätkuvusega seotud asjaolude kohta ja kasutama tegevuse jätkuvuse arvestuse alusprintsipi, välja arvatud juhul, kui juhtkond kavatseb kas ettevõtte likvideerida või tegevuse lõpetada või tal puudub sellele realistlik alternatiiv.

Need, kelle ülesandeks on valitsemine, vastutavad ettevõtte raamatupidamise aruandlusprotsessi üle järelevalve teostamise eest.

Vandeauditori kohustused seoses raamatupidamise aastaaruande auditiga

Meie eesmärk on saada põhjendatud kindlus selle kohta, kas raamatupidamise aastaaruanne tervikuna on kas pettusest või veast tulenevate oluliste väärkajastamisteta, ja anda välja vandeauditori aruanne, mis sisaldab meie arvamust. Põhjendatud kindlus on kõrgetasemeline kindlus, kuid see ei taga, et olulise väärkajastamise eksisteerimisel see kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimise standarditega (Eesti) läbiviidud auditi käigus alati avastatakse. Väärkajastamised võivad tuleneda pettusest või veast ja neid peetakse oluliseks siis, kui võib põhjendatult eeldada, et need võivad üksikult või koos mõjutada majanduslikke otsuseid, mida kasutajad raamatupidamise aastaaruande alusel teevad.

Kasutame auditeerides vastavalt rahvusvaheliste auditeerimise standarditele (Eesti) kutsealast otsustust ja säilitame kutsealase skeptitsismi kogu auditi käigus. Me teeme ka järgmist:

- teeme kindlaks ja hindame raamatupidamise aastaaruande kas pettusest või veast tuleneva olulise väärkajastamise riskid, kavandame ja teostame auditiprotseduuri vastuseks nendele riskidele ning hangime piisava ja asjakohase auditi tõendusmaterjali, mis on aluseks meie arvamusele. Pettusest tuleneva olulise väärkajastamise mitteavastamise risk on suurem kui veast tuleneva väärkajastamise puhul, sest pettus

võib tähendada salakokkulepet, võltsimist, info esitamata jätmist, väärtesitiste tegemist või sisekontrolli eiramist;

- omandame arusaamise auditi puhul asjassepälvast sisekontrollist, et kavandada nendes tingimustes asjakohaseid auditiprotseduure, kuid mitte arvamuse avaldamiseks ettevõtte sisekontrolli tulemuslikkuse kohta;
- hindame kasutatud arvestuspõhimõtete asjakohasust ning juhtkonna arvestushinnangute ja nendega seoses avalikustatud info põhjendatust;
- teeme järelduse juhtkonna poolt tegevuse jätkuvuse arvestuse alusprintsipi kasutamise asjakohasuse kohta ja saadud auditi tõendusmaterjali põhjal selle kohta, kas esineb olulist ebakindlust sündmuste või tingimuste suhtes, mis võivad tekitada märkimisväärset kahtlust ettevõtte suutlikkuses jätkata jätkuvalt tegutsevana. Kui me teeme järelduse, et eksisteerib oluline ebakindlus, oleme kohustatud juhtima vandeaudiitori aruandes tähelepanu raamatupidamise aastaaruandes selle kohta avalikustatud infole või kui avalikustatud info on ebapiisav, siis modifitseerima oma arvamust. Meie järeldused põhinevad vandeaudiitori aruande kuupäevani saadud auditi tõendusmaterjalil. Tulevased sündmused või tingimused võivad siiski kahjustada ettevõtte suutlikkust jätkata jätkuvalt tegutsevana;
- hindame raamatupidamise aastaaruande üldist esitusviisi, struktuuri ja sisu, sealhulgas avalikustatud informatsiooni, ning seda, kas raamatupidamise aastaaruanne esitab aluseks olevaid tehinguid ja sündmusi viisil, millega saavutatakse õiglane esitusviis.

Me vahetame nendega, kelle ülesandeks on valitsemine, infot muu hulgas auditi planeeritud ulatuse ja ajastuse ning märkimisväärsete auditi tähelepanekute kohta, sealhulgas mis tahes sisekontrolli märkimisväärsete puuduste kohta, mille oleme tuvastanud auditi käigus.

/digitaalselt allkirjastatud/

Liina Randmann

Vandeaudiitori number 661

/digitaalselt allkirjastatud/

Mari-Leen Sandre

Vandeaudiitori number 701

KPMG Baltics OÜ

Auditiorettevõtja tegevusloa number 17

Ahtri 4, 10151 Tallinn

22.05.2024

Audiitorite digitaalallkirjad

Aktsiaselts Farmi Piimatööstus (registrikood: 10928619) 01.01.2023 - 31.12.2023 majandusaasta aruandele lisatud audiitori aruande on digitaalselt allkirjastanud:

Allkirjastaja nimi	Allkirjastaja roll	Allkirja andmise aeg
LIINA RANDMANN	Vandeaudiitor	22.05.2024
MARI-LEEN SANDRE	Vandeaudiitor	22.05.2024

Müügitulu jaotus tegevusalade lõikes

Tegevusala	EMTAK kood	Müügitulu (EUR)	Müügitulu %	Põhitegevusala
Piima töötlemine, piimatoodete ja juustu tootmine	1051	71975661	99.62%	Jah